

HÅLLBARHETS- BEDÖMNING

med Miljökonsekvensbeskrivning

Beslutsunderlag till
Översiktsplan för Malmö - antagandehandling

Maj 2023

Sammanfattning

Hållbarhetsbedömningen bygger på stadens revidering av översiktsplanen. Att planera en tätare stad är en mer komplicerad inriktning än att planera en mer utspridd och funktionsuppdelad stad. För att exempelvis bibehålla gröna kvaliteter och samhällsservice med goda fysiska miljöer i en förtätad stad ställs krav på betydligt mer yteffektivitet, samnyttjande och tredimensionella lösningar.

Översiktsplanen med dess strategier och riktlinjer utgår från att Malmö stad ska kunna hantera en fortsatt befolkningsökning i framtiden. Staden ska kunna växa, men med minsta möjliga påverkan på klimatet och miljön – lokalt och globalt. För att klara detta planeras det för att staden i första hand ska växa inåt. På flera sätt är översiktsplanens strategier och riktlinjer positiva ur miljösynpunkt. En koncentrerad bebyggelse ger en mer resurssnål stad och genom förtätning finns förutsättningar för att bygga energieffektivt samt att förbättra villkoren för gående, cykel- och kollektivtrafik.

Resultatet av hållbarhetsbedömningen är att översiktsplanens inriktning och strategier stödjer en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling om planens intentioner implementeras. Vidare visar den samlade bedömningen att miljö kvalitetsmålen och målen från stadens miljöprogram uppnås och negativa konsekvenser begränsas.

INNEHÅLL

Sammanfattning	2
1. En integrerad hållbarhetsbedömning	3
2. Planförslag och andra alternativ	4
3. Bedömningens genomförande	6
4. Samlad bedömning utifrån globala mål och miljöbalkens krav	8
5. Hållbarhetsbedömning	10
6. Samlad bedömning och uppföljning	26
7. Bakgrund och förutsättningar för bedömning	29
Referenser, styrande dokument och underlag	30

KONTAKT

Kontakta stadsbyggnadskontoret om du har frågor.

e-post: stadsbyggnadskontoret@malmo.se

Alla handlingar som hör till *Översiktsplan för Malmö* kan hämtas på www.malmo.se/op

1. En integrerad hållbarhetsbedömning

Malmö stad har höga ambitioner gällande hållbarhet. Översiktplan för Malmö syftar till att stärka ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Hållbarhetsbedömningen redovisar därför dessa integrerat med miljökonsekvensbeskrivningen för översiktsplanen.

Vad är en integrerad hållbarhetsbedömning?

Hållbarhetsbedömningen beskriver i vilken utsträckning planförslaget kan förväntas medverka till eller motverka en hållbar utveckling. Hållbarhetsbedömningen betraktar planens konsekvenser utifrån ett helhetsperspektiv med redovisning av miljömässiga, sociala och ekonomiska hållbarhetsdimensioner i ett sammanhang.

Malmö stads kommunfullmäktige fattade 2017 beslut om att omvandla FN:s globala hållbarhetsmål till lokala mål för Malmö och att integrera målen i kommunens målstruktur. Som ett led i detta har en övergripande hållbarhetsbedömning av översiktsplanens inriktning gjorts med utgångspunkt i de globala hållbarhetsmålen och Agenda 2030.

Enligt Plan- och bygglagen (PBL) ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tas fram och kunna utläsas av översiktsplanen eftersom en översiktsplan alltid bedöms innebära betydande miljöpåverkan. Vid framtagande av en översiktsplan finns det därmed lagstadgade krav på miljöbedömning och att en MKB ska upprättas.

Det finns inga krav i lagstiftningen att en hållbarhetsbedömning ska göras för en översiktsplan. Eftersom processen för miljöbedömningen inte inkluderar ekonomisk och social hållbarhet, med undantaget för aspekten folkhälsa, har Malmö stad valt att integrera MKB och hållbarhetsbedömning.

Syfte

Syftet med hållbarhetsbedömningen är att samla de miljömässiga konsekvenserna som påverkar en hållbar utveckling tillsammans med de ekonomiska och sociala konsekvenserna. Hållbarhetsbedömningens beskriver översiktsplanens bedömda konsekvenser och utgör ett beslutsunderlag vid antagande av stadens översiktsplanen.

Disposition och läsanvisning

Hållbarhetsbedömningen är uppdelad i sju kapitel. Kapitlen går igenom följande:

1. Beskriver vad en hållbarhetsbedömning är och syftet med denna.
2. Redovisar planförslaget som bedöms, samt andra möjliga men avfärdade alternativ för utvecklingen.
3. Beskriver vad hållbarhetsbedömningen och miljökonsekvensbeskrivningen utgår från och hur bedömningen genomförs. Redovisar miljöförhållanden i områden som kan komma att påverkas betydligt samt relevanta miljöproblem.
4. Samlad bedömning utifrån globala mål och miljöbalkens krav.
5. Hållbarhetsbedömning med miljökonsekvenser integrerat. Redovisas med utgångspunkt i FN:s globala hållbarhetsmål och de betydande miljöeffekter som genomförandet av planen kan tänkas medföra.
6. Bedömning i relation till övriga nationella, regionala och lokala miljömål samt redovisning av åtgärder för att förebygga och motverka negativ miljöpåverkan.
7. Beskriver bakgrund och förutsättningar för bedömning.

2. Planförslag och andra alternativ

I detta avsnitt sammanfattas översiktsplanens inriktningar samt beskrivs alternativa utvecklingsmöjligheter som valts bort.

Planförslag

ÖVERSIKTSPLANENS SYFTE

Översiktsplan för Malmö beskriver prioriterade inriktningar, strategier och planeringsriktlinjer för att styra användningen av mark och vattenområden inom kommunens gränser. Det övergripande målet för översiktsplanen är att Malmö ska vara en socialt, klimat- och miljömässigt samt ekonomiskt hållbar stad och en attraktiv plats att bo, besöka och verka i.

Översiktsplanen ska möjliggöra för en utbyggnad av Malmö som ska klara en fortsatt befolkningsökning under de kommande decennierna. Huvudinriktningen för översiktsplanen är att bygga tätare innanför Yttre Ringvägen. Barriärer ska överbryggas och staden länkas samman. Samtidigt ska staden bli grönare. Utvecklingen ska stärka den blandade staden med arbetsplatser, verksamheter och service inom stadsstrukturen samt en hållbar mobilitet.

PRIORITERADE INRIKTNINGAR

Malmö som regional motor för grön tillväxt och sysselsättning

Denna prioriterade inriktning handlar om:

- att utveckla Malmö som nationell kärna och motor i Öresundsregionen
- att göra plats för grön tillväxt och mångsidigt näringsliv
- att bygga vidare på Malmös unika identitet och kulturliv
- att utveckla forsknings- och studentstaden Malmö
- att bygga en väl sammanlänkad storstadsregion
- att säkra hållbar energiförsörjning för en växande stad

Staden som kulturell och demokratisk livsmiljö

Denna prioriterade inriktning handlar om:

- att verka för en hälsosam stad
- att bidra till delaktighet och ökad tillit
- att låta kultur och civilsamhälle verka som sammanhållande kitt
- att skapa fler och bättre mötesplatser

- att arbeta för mångfald, jämställdhet och trygghet i stadsrummet
- att planera staden för livets alla skeden

En nära, tät, grön och funktionsblandad stad

Denna prioriterade inriktning handlar om:

- att länka samman stadens delar
- att bygga för närhet
- att spara resurser genom att bygga staden tät
- att blanda för ett rikt stadsliv
- att göra staden grönare, mer resiliënt och klimatsmart

Prioriteringarna ska leda till att Malmö växer inåt samt generera en robust stadsstruktur som präglas av närhet, som är tät och grön, som fogar samman staden både socialt och fysiskt, och som ger goda förutsättningar för ett livskraftigt näringsliv, och därmed arbetstillfällen.

VÄXA INÅT

Den huvudsakliga fysiska inriktningen för Malmö stads översiktsplan – att främst växa innanför Yttre Ringvägen på ett sätt som bibehåller och stärker grönska och sociala kvaliteter – utgör grunden för hållbar utveckling för staden om den utförs enligt planens intentioner.

I det kontinuerliga arbetet med översiktlig planering görs ständigt avväganden av olika alternativ. Efter *Malmö 2005: Aktualisering och komplettering av Malmös översiktsplan* togs ett antal tematiska PM, planer och program fram. Alla dessa dokument ligger till grund för översiktsplanen. Såväl gällande plan som översiktsplanerna för Malmö som antogs 2014 och 2018 följer i huvudsak strategin "att växa inåt", då denna bedömts vara den bästa utifrån såväl klimat- och miljömässiga, som ekonomiska och sociala aspekter.

FÖRÄNDRINGAR I RELATION TILL TIDIGARE ÖP

Översiktsplanen ska aktualiseras varje mandatperiod. Uppdrag att göra en översyn av gällande översiktsplan beslutades av kommunstyrelsen i maj 2019. Under våren 2020 genomfördes samråd av översiktsplanen och under

sommaren 2022 genomfördes granskningen.

Översynen har främst inneburit uppdateringar med hänsyn till nya förutsättningar och pågående planering. Markanvändningskartan har i huvudsak uppdaterats med hänsyn till vad som byggts sedan gällande översiktsplan antogs med några få undantag. De största föreslagna förändringarna gällande ändrad markanvändning rör:

- Jägersro, från fritidsområde till blandad stad
- Kvarnby från blandad stad och fritidsområde till park/natur
- En minskning av andelen mark reserverad för framtida verksamhetsområden till förmån för bevarande av jordbruksmark.

I kartan redovisas också ett antal utredningsområden för att svara upp mot uppdraget att göra en utblick mot Malmö som halvmiljonstad. Denna utblick tas dock inte upp i miljökonsekvensbeskrivningen eftersom Malmö beräknas bli halvmiljonstad, bortom översiktsplanens planeringshorisont på 20 år.

I förslaget till reviderad översiktsplan anges inga avgörande skillnader jämfört med nu gällande plan; inriktningen är att i huvudsak fortsätta enligt de principer som lades fast i översiktsplanerna som antogs år 2014 och 2018. I denna miljökonsekvensbeskrivning görs därmed i stor utsträckning samma bedömningar som gjordes i samband med framtagandet av *Översiktsplan för Malmö*, antagen 2018.

Nollalternativet: utvecklingen om översiktsplanen inte genomförs

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska planförslaget i miljökonsekvensbeskrivningen jämföras med ett så kallat nollalternativ, vilket innebär att gällande planer fortsätter att gälla utan ändringar.

I stället för att utgå från ett nollalternativ redovisar Malmö stad andra möjliga alternativ för stadens utveckling och för resonemang kring både negativa och positiva effekter utifrån de olika alternativen. Detta beror på att *Översiktsplan för Malmö* nu revideras för andra gången med samma prioriterade inriktningar för utvecklingen och det är denna inriktning som miljökonsekvensbedömningen utgår från.

Avfärdade alternativ

Nedan beskrivs alternativ som undersökts inom ramen för arbetet med översiktsplanen men som avfärdats som utvecklingsalternativ.

VÄXA UTÅT

Alternativet *att växa utåt* är en alternativ möjlighet att värdera miljökonsekvenserna av översiktsplanen gentemot. Alternativet innebär att kollektivtrafikstråk i staden förlängs söderut längs en mer utspridd bebyggelsestruktur med nya tätorter som delvis överlappar varandra.

Söder om staden finns många konkurrerande intressen, bland annat riksintressen, som gör att det inte är givet att områdena kan tas i anspråk för ny bebyggelse. Alternativet skulle kunna motiveras utifrån att ny bebyggelse på jordbruksmark i vissa avseenden innebär enklare planeringsprocesser än att bygga i existerande stadsdelar. Alternativet innebär dock att en stor del av jordbruksmarken utanför Yttre Ringvägen tas i anspråk för bebyggelse. Dessutom kan en mer utspridd bebyggelsestruktur leda till mer biltrafik i stadens centralare delar. Även om utbyggnaden koncentreras längs nya kollektivtrafikstråk kommer en utspridd struktur sannolikt innebära ökat resande med bil på grund av större avstånd till målpunkter i staden. Att växa utåt ger avsevärt sämre möjligheter att uppnå två av Sveriges miljö kvalitetsmål "*Begränsad klimatpåverkan*" och "*Ett rikt odlingslandskap*".

BEGRÄNSA BYGGANDE I HELA MALMÖ

Ett annat alternativ är att *begränsa byggandet av bostäder och arbetsplatser i hela Malmö*. En sådan inriktning skulle endast kunna motiveras med antagandet att befolkningsökningen avstannar eller minskar, eller att en kraftig ekonomisk recession uppstår. Generellt sett ökar ny bebyggelse risken för att miljö kvalitetsnormer överskrids genom att det alstrar mer trafik och försämrar luftkvaliteten och att bullerproblematik inte går att åtgärda för nya bostäder. Med hänsyn till att Malmös befolkning förväntas fortsätta öka inom överskådlig framtid skulle ett lokalt byggstopp mest sannolikt innebära en ökad grad av trångboddhet, hemlöshet och svåra sociala utmaningar i Malmö. Fler bostäder skulle troligtvis istället uppföras på jordbruksmark i andra kommuner. Om fler skulle tvingas bosätta sig på allt längre avstånd skulle inpendlingen till Malmö öka, förmodligen i hög grad med bil. Målet att minska biltrafiken skulle därmed sannolikt inte gå att uppfylla och istället skulle det innebära påfrestningar på Malmös gatunät och en försämrad situation avseende såväl buller som luftkvalitet. På sikt skulle alternativet resultera i en negativ socioekonomisk trend för regionen, vilket med stor sannolikhet skulle få en negativ inverkan på möjligheterna att genomföra nödvändiga åtgärder för att minska Malmös och regionens miljö påverkan. Alternativet skulle utifrån ett helhetsperspektiv leda till avsevärda negativa konsekvenser, såväl ekonomiskt och socialt, som för klimat och miljö på sikt.

3. Bedömningens genomförande

I detta avsnitt beskrivs ramarna för hur bedömningen har genomförts. Avgränsningar, såväl geografiska som tidsmässiga, beskrivs samt hur bedömningen av konsekvenser utifrån de globala hållbarhetsmålen och miljöbalkens krav har gjorts.

Generella avgränsningar

En översiktsplan är ett strategiskt styrinstrument som beskriver generella vägval och inriktningar för planeringen, men inte konkreta åtgärder. Översiktsplanen som styrinstrument sätter ramarna för bedömningarna av hållbarhet och miljökonsekvenser. Bedömningarna utgår från de aspekter av hållbarhet där fysisk planering i allmänhet, och översiktsplanen i synnerhet, kan anses påverka utvecklingen, samt från översiktsplanens lokala påverkan på Malmö och Malmöborna. Bedömningarna handlar om att analysera i vilken mån olika prioriteringar som gjorts i planen främjar en hållbar utveckling.

Bedömningen har samma detaljeringsgrad som översiktsplanen vilket innebär att bedömningarna görs på en övergripande nivå.

Det är i första hand de konsekvenser som uppkommer om översiktsplanen efterlevs som tas upp och bedömningen görs således utifrån förutsättningen att planen kan genomföras till alla väsentliga delar. Det betyder att konsekvensbeskrivningen tar upp övervägande positiva miljökonsekvenser. I delar kan dock översiktsplanens förslag leda till negativa effekter.

Geografisk avgränsning

Översiktsplanen omfattar hela Malmö stads geografiska område. Miljökonsekvensbeskrivningen behandlar i första hand Malmö stads geografiska område avseende mark, vatten och byggd miljö.

Tidsavgränsning

Översiktsplanen är kommunens övergripande styrinstrument för fysisk planering, med en tidshorisont på 20 år och utblick mot när Malmö beräknas bli halvmiljonstad någon gång under 2050-talet. Tidsperspektivet gör att konsekvenserna bedöms på en översiktlig nivå. De reella konsekvenserna av genomförandet av planen kommer att påverkas av förändrade förutsättningar, hur samhället och miljön ändras under tidsperioden, både lokalt och globalt.

Metod för bedömning

Ansatsen är bred och syftar till att ge en systematisk och översiktlig bild av kopplingen mellan översiktsplaneringen och de globala målen. Hållbarhetsbedömningen och MKB bedömer de tre prioriterade inriktningarna: regional motor för grön tillväxt och sysselsättning; staden som kulturell och demokratisk livsmiljö; nära, tät, grön och funktionsblandad stad som får det geografiska utfallet att staden i huvudsak ska *växa inåt*.

Hållbarhetsbedömningen görs utifrån de 17 globala målen, samt de svenska miljökvalitetsmålen. MKB:n har gjorts utifrån miljöbalkens krav på innehåll.

GENOMFÖRANDE HÅLLBARHETSBEDÖMNING

FN:s generalförsamling antog 2015 Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling. Enligt beslut i kommunfullmäktige om budget för 2017 ska FN:s globala hållbarhetsmål omvandlas till lokala mål för Malmö och integreras i kommunens målstruktur. Det är därför naturligt att hållbarhetsbedömningen av översiktsplanen utgår från FN:s mål. Målen är formulerade utifrån ett globalt perspektiv men i hållbarhetsbedömningen ligger fokus på de Malmöspecifika och kommunala förutsättningarna och för översiktsplanens syfte lyfts de specifika utmaningar i målen som kopplar till fysisk planering.

Metoder för uppföljning av de globala målen i Malmö stad utvecklas kontinuerligt. Hållbarhetsbedömningen har gjorts i följande steg:

- En analys av vilka globala mål och delmål som är relevanta ur ett översiktsplaneperspektiv samt hur översiktsplanen bidrar till att nå dessa.
- En bedömning av hur målet och översiktsplanen bidrar till att uppnå social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet, samt hur det kopplar till de svenska miljömålen.
- För att knyta ihop bedömningen av hållbarhet och bedömningen av miljökonsekvenser har miljöaspekterna enligt MKB sorterats utifrån de globala målen.
- Redovisningen sorteras utifrån målens bedömda relevans ur ett översiktsplaneperspektiv.

GENOMFÖRANDE AV MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Miljökonsekvenserna har i första hand bedömts utifrån ett helhetsperspektiv. Det är väsentligt att olika miljöaspekter och konsekvenser på särskilda platser betraktas i ett större sammanhang, såväl geografiskt som tidsmässigt. Genomförandet av planen kan ge både positiva och negativa miljöeffekter, vilket redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen. Miljöförhållanden och miljöns sannolika utveckling om den nya översiktsplanen inte genomförs, behandlas under rubriken *”Planförslag och andra alternativ”* (se kap. 2).

Betydande miljöpåverkan

Betydande miljöpåverkan – positiv eller negativ – bedöms utifrån sitt sammanhang, alltså hela översiktsplanen. Det vill säga att påverkan i ett lokalt sammanhang inte behöver betyda att hela översiktsplanens påverkan är betydande. För översiktsplanens del bedöms påverkan på följande miljöaspekter innebära betydande miljöpåverkan (samtliga redovisas i kap 5):

- Forn- och kulturlämningar, kulturarv
- Bebyggelse
- Landskap
- Markföreningar
- Klimatfaktorer
- Hav och kust
- Biologisk mångfald
- Jordbruksmark
- Befolkning och människors hälsa
- Vatten
- Lokal energiproduktion
- Vindkraft
- Solenergi
- Buller
- Luft
- Materiella tillgångar
- Avfall

MILJÖFÖRHÅLLANDEN I OMRÅDEN SOM KAN KOMMA ATT PÅVERKAS BETYDLIGT

De geografiska områden där risk för negativ påverkan bedöms som viktigast att fokusera på i förhållande till luftkvalitet och trafikbuller är främst tättningsområdena: Norra Sorgenfri, Amiralsgatan-Rosengård, Fosiestråket och Pilhammsvägen. I förhållande till industribuller måste detta beaktas särskilt i Nyhamnen, de norra delarna av Västra hamnen och Norra Sorgenfri. Industribuller bör beaktas generellt i samband med stadens tätning.

I före detta industriområden och hamnområden finns ofta markföreningar som utgör ett problem både för vilt i området och risk för förorening av grundvattnet. Omvandlingsområdena där detta måste beaktas särskilt är Norra Sorgenfri, Nyhamnen och Järnvägsverkstäderna i

Kirseberg. Markföreningar är dock inte begränsade till dessa områden och kan förekomma på många andra platser i staden.

Hela Malmös kuststräcka berörs av stigande havsnivåer. Områdena kommer att påverkas kraftigt om inget kustskydd kommer till stånd. I samband med kustskydd kan nya utfyllnader bli aktuella vilket kan ge betydande miljöpåverkan som måste bedömas. I samband med utvecklingen av Nyhamnen och Norra hamnen planeras det också för utfyllnader som kan innebära betydande miljöpåverkan. Se mer i MKB för Fördjupad översiktsplan för Nyhamnen och detaljplan 5625.

Områden med särskild problematik i förhållande till dagvatten och extrema nederbörds mängder är Fosiestråket och Risebergabäckens avrinningsområde, samt områden med kombinerade avloppssystem.

Platsspecifika riktlinjer har tagits fram för alla Malmös geografiska områden. Områdena har olika förutsättningar och en del kommer att utvecklas i en nära framtid, medan andra har ett längre genomförandeperspektiv.

RELEVANTA BEFINTLIGA MILJÖPROBLEM

Inom Malmö finns det idag fyra naturreservat (naturområde som avses i 7 kap. miljöbalken) Bunkeflo strandängar, Klagshamnssudden, Limhamns kalkbrott samt Foteviken. I nuläget finns det inga konkreta miljöproblem som påverkar reservaten. Men på sikt finns det risk för att de kustnära naturreservaten kan komma att påverkas av havsnivåhöjningar. Påverkan kan både vara positiv, i form av naturliga översvämningar, men också vara en negativ påverkan i de fall då översvämningarna blir permanenta.

4. Samlad bedömning utifrån globala mål och miljöbalkens krav

I detta kapitel redovisas en samlad bedömningar av översiktsplanens miljökonsekvenser samt påverkan på de globala målen utifrån översiktsplanens prioriterade inriktningar.

Sammanfattning av översiktsplanens konsekvenser

Översiktsplanens strategier och riktlinjer omfattar en lång rad olika allmänna intressen, riksintressen och planeringsaspekter som sammantaget ska samverka för att bidra till en hållbar samhällsutveckling. Översiktsplanen med dess strategier och riktlinjer utgår från att Malmö stad ska kunna hantera en fortsatt befolkningsökning i framtiden. Staden ska kunna växa, men med minsta möjliga påverkan på klimatet och miljön – lokalt och globalt. För att klara detta planeras det för att staden i första hand ska växa inåt. På flera sätt är översiktsplanens strategier och riktlinjer positiva ur miljösynpunkt. En koncentrerad bebyggelse ger en mer resurssnål stad och genom förtätning finns förutsättningar för att bygga energieffektivt samt att förbättra villkoren för gående, cykel- och kollektivtrafik. Strategier för klimatneutralt byggande ska ytterligare minska stadens klimatpåverkan.

Hållbarhetsbedömningens övergripande analys är att översiktsplanens inriktning och strategier stödjer en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling om planens intentioner implementeras. Sociala, ekonomiska och miljömässiga hållbarhetsmål är viktiga för att uppnå en hållbar samhällsutveckling. Mål och prioriterade inriktningar är led i att uppfylla nationella, regionala och lokala miljömål och ett resultat av Malmös långsiktiga arbete inom en rad målområden. Konsekvenserna om översiktsplanens inriktningar uppfylls är sammantaget positiva, både i förhållande till miljökvalitetsmålen, miljökvalitetsnormer och därmed människors livsbetingelser och hälsa.

FÖRTÄTNING DEN HUVUDSAKLIGA INRIKTNINGEN

Att planera en tätare stad är en mer komplicerad inriktning än att planera en mer utspridd och funktionsuppdelad stad. För att exempelvis bibehålla gröna kvaliteter och samhällsservice med goda fysiska miljöer i en förtätad stad ställs krav på betydligt mer yteffektivitet, samnyttjande och tredimensionella lösningar. Både i de rent fysiska förutsättningarna för byggnader, vägar, parker, och vad gäller planering, budgetering och förvaltning innebär detta att det behövs

mer samordning, kollektiva lösningar och nytänkande. En förtätningsstrategi är även en inriktning som teoretiskt ger fördelar till staden som helhet men lokalt kan innebära en förlust av vissa ytor eller kvaliteter. Det kan i sin tur innebära intressekonflikter.

En väsentlig konsekvens är att inriktningen att bygga den existerande staden tätare sparar jordbruksmark och säkrar möjligheter för lokal matproduktion i framtiden. Andra konsekvenser av inriktningarna är en generellt mer resurseffektiv stad. Grönska i stadsbilden, ekosystemtjänster samt inslag av gröna väggar och tak har en positiv effekt på klimatanpassningen lokalt genom fördröjning, nedkylning och skuggning. Närhet till grönska och rekreation ger positiva effekter på folkhälsan. När den existerande staden byggs tätare finns risk för negativ påverkan på luftkvalitet och buller från trafiken. För att minska dessa effekter vidtas åtgärder såväl lokalt som i ett helhetsperspektiv.

Att verka som motor för tillväxt och sysselsättning kan ge både positiva och negativa miljökonsekvenser. Det är viktigt att skapa arbetsplatser och inriktningen ger positiva sociala och ekonomiska effekter både för staden och regionen. Inriktningen mot grön tillväxt bidrar till minskad miljöpåverkan och ger effektivare användning av resurser. Stimulans av branscher som arbetar med hållbarhetslösningar inom miljöområdet kan ge positiva resultat i Malmös arbete med hållbarhet och klimatomställning.

Samtidigt kan inriktningen innebära en ökad inpendling till staden, både för arbete och till besöksmål. För att motverka negativa konsekvenser av detta är det viktigt med regional samverkan i syfte att nå en samsyn i regionen kring miljömålen. Det kan bidra till att ökad inpendling i första hand sker med kollektivtrafik så att användning av bil för resor till arbete och besök minskar. Utbyggnad av kollektivtrafik är ett väsentligt inslag i denna strategi. Logistiksatsningar alstrar tunga transporter som kan ha negativ effekt på luftkvaliteten i och omkring Malmö. För att minska negativ påverkan ska Malmö stad verka för att mer tunga transporter överförs till järnväg.

MÅLKONFLIKTER I EN TÄTARE STAD

Att bygga staden tätare innebär emellertid att lokala påfrestningar på miljön kan bli större och det är möjligt att strategierna och riktlinjerna kan generera målkonflikter. Den täta och blandade staden kan innebära ökade föroreningar och höjda bullernivåer samt utgör en utmaning i förhållande till klimatanpassning och ökade mängder avlopps- och dagvatten. Det finns även risk för att tillgång till parker och natur minskar och att biologisk mångfald hotas om inte strategierna och riktlinjerna följs. För att minska riskerna för negativ miljöpåverkan lokalt och för att säkerställa att strategierna samverkar mot de gemensamma övergripande målen har konkreta riktlinjer formulerats kopplade till kartlager.

Konsekvenser av satsningar på ökad produktion av förnybar energi och på ett resurssnålt transportsystem med fokus på gång- cykel- och kollektivtrafik är minskade utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser samt minskad belastning från trafiken på luftkvalitet och buller. Satsningar på kollektivtrafik och cykelinfrastruktur ger flera andra positiva konsekvenser, till exempel kring stadens attraktivitet och folkhälsa.

PLANERINGSPROCESSENS BETYDELSE

Malmö stads förmåga att möta dessa utmaningar är i hög grad det som avgör om staden lyckas växa inåt på ett socialt och ekonomiskt hållbart sätt. För att översiktsplanens vision om en tät stad som kan bibehålla alla väsentliga kvaliteter ska lyckas behöver planeringsprocesser, finansieringsmodeller och förvaltning utvecklas för att tydligare främja exempelvis samnyttjande och yteffektivitet. Process, budgetering, styrning och implementeringsfrågor kan vara de viktigaste knäckfrågorna för att översiktsplanens intentioner ska kunna realiseras.

Att genomförandenaspekter lyfts fram i planförslaget belyser vikten av att den kommunala organisationen förändras i takt med nya förutsättningar och att stadens långsiktiga utveckling sätts i fokus i varje enskild fråga. Detta är nyckelaspekter för att Malmö stad ska kunna genomföra den nära, täta, gröna och funktionsblandade staden. Aspekter som mer samnyttjande, gemensam färdriktning, delaktighet och demokratiska processer är viktiga förutsättningar för att lyckas med planens implementering.

5. Hållbarhetsbedömning

Följande kapitel innehåller hållbarhetsbedömning med miljökonsekvensbeskrivning. Bedömningen är sorterad efter vilken påverkansgrad översiktsplanen har på utvecklingen för vart och ett av de globala målen i Agenda 2030. För tydlighetens skull har text med extra stor relevans för miljökonsekvensbeskrivningen markerats med färgad bakgrund. Målen i Agenda 2030 har varierande relevans för den fysiska planeringen och kan delas upp i tre huvudkategorier:

- De som tillhör den fysiska planeringens kärnverksamhet, och där fysisk planering har en betydande påverkansgrad.
- De där fysisk planering kan stödja en god utveckling.
- De där staden som global aktör har ett visst ansvar men marginell påverkansgrad.

KATEGORI 1: HÖG PÅVERKAN

- Bygga resilient infrastruktur, främja hållbar industrialisering och främja innovation.
- Göra städer inkluderande, säkra, resilienta och hållbara.
- Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändring och dess påverkan.
- Bevara och nyttja haven och dess marina resurser.
- Hållbart nyttjande av skog, motverka ökenutbredning, stoppa och vända markförstörelsen, stoppa förlusten av biologisk mångfald.

KATEGORI 2: MÖJLIGHET ATT STÖDJA

- Stoppa hunger, uppnå matsäkerhet och förbättrad näring och främja hållbart lantbruk.
- Säkerställa välmående liv och främja god hälsa för alla vid alla åldrar.
- Sörja för utbildning av god kvalitet för alla och främja livslångt lärande.
- Uppnå jämställdhet mellan kön och bemyndiga alla kvinnor och flickor.
- Säkerställa tillgång till vatten och god hygien för alla.
- Säkerställa tillgång till prisvärd, pålitlig och modern energi för alla.
- Sörja för hållbar ekonomisk tillväxt, anställning och värdigt arbete för alla.
- Reducera ojämlikhet inom och mellan länder.
- Säkerställa hållbar konsumtion och produktionsvägar.
- Främja rättvisa, fredliga och inkluderande samhällen.
- Återuppliva de globala samarbetena för hållbar utveckling.

KATEGORI 3: BEGRÄNSAD PÅVERKAN

- Stoppa fattigdom i alla dess former överallt.

Ingen fattigdom

Ingen hunger

Hälsa och välbefinnande

God utbildning för alla

Jämställdhet

Rent vatten och sanitet

Hållbar energi för alla

Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Minskad ojämlikhet

Hållbara städer och samhällen

Hållbar konsumtion och produktion

Bekämpa klimatförändringen

Hav och marina resurser

Ekosystem och biologisk mångfald

Fredliga och inkluderande samhällen

Genomförande och globalt partnerskap

GLOBALA MÅLEN
För hållbar utveckling

ÖVERSIKTSPLANEN HAR HÖG PÅVERKANSGRAD

Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

Relevant delmål:

9.1 Skapa hållbara, motståndskraftiga och inkluderande infrastrukturer

Se även redogörelse för mål 8 och 11.2.

Översiktsplanen bidrar till att nå mål 9 genom ett starkt fokus på att skapa goda förutsättningar att kunna färdas hållbart inom Malmö, i regionen och internationellt. Ökande befolkning, växande näringsliv och utveckling av Malmö som handels- och besöksort medför fler resande och ökat tryck på infrastrukturen. Fortsatt utveckling av kapacitetsstarka och ytsnåla transportslag som underlättar förflyttning utformas så att en större andel väljer att gå, cykla och åka kollektivt. Framkomlighet för dessa trafikslag och förtätning i stationsnära lägen ska prioriteras för att miljömässigt och socialt hållbar tillgänglighet ska uppnås. Att bygga staden tät gör att infrastrukturen och kollektivtrafiken utnyttjas bättre och det ger totalt sett lägre utsläpp från trafiken.

Många av strategierna för regional utveckling fokuserar på utveckling av snabbare, bättre infrastrukturkopplingar och ökad redundans i systemet. Att minska restid och förenkla resandet för de som pendlar är sannolikt den enskilt viktigaste fysiska förutsättningen för regional integration. Parallellt med att förbättra de fysiska kopplingarna över

Öresund, måste arbete med att minska andra barriärer för utbyte ske, exempelvis genom att se över regelverk och skapa väl fungerande kanaler för information.

Översiktsplanen verkar för att föra över godstransporter till järnväg och till havs så långt det går, och planering för logistikcenter i hamnen är ett sätt att effektivisera godstransporterna. Ett reservat för ett yttre godsspår redovisas parallellt med Yttre Ringvägen. Farligt gods som idag transporteras på Kontinentalbanan kan flyttas till ett läge utanför tätbebyggda områden för att skapa en säkrare stadsmiljö. För att ytterligare minska riskerna med farligt gods har riktlinjer med angivna uppmärksamhetsavstånd utarbetats. Samtidigt finns utmaningar i form av ökad godstrafik som byter karaktär i och med e-handel, vilket ställer krav på tillgänglighet och angöring i centrala delar av staden.

Översiktsplanen innehåller även strategier för infrastruktur i form av vatten och avlopp, samt energiöverföring. Översiktsplanen ska stödja en hållbar utveckling även av dessa bland annat genom utbyggnad i en takt och omfattning som är lämplig och att säkra infrastrukturen och planeringen för den utifrån ett klimatanpassningsperspektiv.

Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara

Relevanta delmål:

- 11.1 Säkra bostäder till överkomlig kostnad
- 11.2 Tillgängliggöra hållbara transport-system för alla
- 11.3 Inkluderande och hållbar urbanisering
- 11.4 Skydda världens kultur- och naturarv
- 11.5 Mildra de negativa effekterna av naturkatastrofer
- 11.6 Minska städernas miljöpåverkan
- 11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla
- 11a Främja nationell och regional utvecklingsplanering

Översiktsplanen syftar i alla sina delar till att nå mål 11.

11.1 SÄKRA BOSTÄDER TILL ÖVERKOMLIG KOSTNAD

Översiktsplanens strategier beskriver de övergripande mål och medel kommunen har för att möta Malmöbornas bostadsbehov. Genom planering skapas förutsättningar för bostadsutbyggnad i Malmö, men det är främst de mark-

nadmässiga förutsättningarna för bostadsbyggande som styr nyproduktionen i Malmö och i Sverige.

En stor utmaning i Malmö är att möta bostadsbehovet för betalningssvaga hushåll. Även om det i nuläget finns god tillgång på nybyggda bostäder så tillgodoser utbudet inte de behov som finns hos alla kommunens invånare. Den brist som finns i vissa segment av bostadsmarknaden drab-

bar särskilt hushåll med begränsad betalningsförmåga, unga vuxna och nyanlända. Detta leder till att många hushåll är trångbodda eller bor för dyrt i förhållande till sin ekonomi.

11.2 TILLGÄNGLIGGÖRA HÅLLBARA TRANSPORTSYSTEM FÖR ALLA

Se även redogörelse för mål 9.

Översiktsplanens strategier för mobilitet, trafikinfrastruktur och olika trafikslag lyfter tydligt in stadens trafiksystem i en social och ekonomisk kontext. Det finns även höga ambitioner att minska stadens miljöpåverkan.

Strategierna understryker potentialen i att använda trafik som ett medel för att utveckla staden och styra investeringar till önskade stråk och områden. God tillgänglighet är en viktig fråga för företagsetableringar, och trafiken påverkar stadens attraktivitet för olika företagstyper. En utmaning ligger i avvägningen mellan att minska andelen bilresor i staden och samtidigt behålla attraktivitet för företag och invånare som har önskemål om god tillgänglighet med bil och parkeringsmöjligheter. En framgångsfaktor som har stöd i översiktsplanens strategier och planeringsriktlinjer kan vara att som alternativ till biltrafik utveckla andra trafikslag så att de håller så hög kvalitet att de blir attraktiva för stahandsval.

Att Malmö utvecklas som en gång- och cykelstad ger många olika hållbarhetsvinster: det minskar utsläpp av växthusgaser och ger lägre trafikbullernivåer, det främjar fysisk aktivitet, det är mindre platskrävande än biltrafik. Strategierna är också i linje med regionala prioriteringar för att nå miljökvalitetsmålen och Malmö stads miljömål.

Beroende på planering och utveckling i grannkommuner och hur den regionala kollektivtrafiken realiserar och fungerar kan pendling med bil komma att öka vilket kan ge negativ miljöpåverkan och sämre tillgänglighet till staden. Översiktsplanen syftar bland annat till att minska negativa effekter från trafiken för att se till att fastställda miljökvalitetsnormer följs.

11.3 INKLUDERANDE OCH HÅLLBAR URBANISERING

Se redogörelse för mål 16.

11.4 SKYDDA VÄRLDENS KULTUR- OCH NATURARV

Översiktsplanen tydliggör att väl omhändertagna kulturmiljöer bidrar till gemenskap och identitet samt kan skapa stolthet och hemkänsla. En koppling till stadens historiska utveckling skapar värden av olika slag för malmöborna, besökare och näringslivet. Inriktning i översiktsplanen är mångfald i utformning och uttryck samt att ta utgångspunkt i det platsspecifika i olika delar av staden. En viktig aspekt av att bygga på de platsspecifika kvaliteterna är att genom deltagande och dialog med boende få förståelse för vad boende uppskattar med olika områden.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER:

FORN- OCH KULTURLÄMNINGAR, KULTURARV

Översiktsplanens strategier anger att kulturmiljö och landskapsbild alltid ska beaktas för att minimera negativ påverkan. Det kan finnas risk för negativa konsekvenser relaterade till ny bebyggelse i en del stadsområden.

Att bygga tätare i den existerande staden kan innebära negativ inverkan med hänsyn till miljömålen kring god bebyggd miljö. Skadlig påverkan på kulturmiljöer, såväl inom staden som i det omgivande landskapet, kan uppkomma genom att kulturhistoriska värden förbises och därmed går förlorade. För att förebygga negativ påverkan inom särskilt värdefulla områden ska särskild uppmärksamhet ägnas åt kulturhistoriska värden i samband med detaljplaner och bygglovbeslut så att förändringar inte innebär att värdena förvanskas eller omintetgörs. Förändringar och komplettering med ny bebyggelse i existerande stadskaraktärer och i de olika landskapstyperna och dess byar, ska ske med kunskap om och hänsyn tagen till platsens särdrag och existerande kvaliteter. För att underlätta för god arkitektur och anpassning till befintliga miljöer finns Malmö stads tematiska tillägg till översiktsplanen, *Arkitekturstaden Malmö*, som bland annat innehåller planerings- och dialogverktyg. Dessa verktyg tillsammans med god arkitektur verkar för att förändringar och kompletterande ny bebyggelse i existerande stadskaraktärer sker med god anpassning till platsen och stadens förutsättningar. Därtill poängteras vikten av att den historiska dimensionen hålls levande. Detta för att staden och landskapet även i framtiden ska vara en plats där historien avspeglas, som är attraktiv att leva i och intressant att besöka.

11.5 MILDRA DE NEGATIVA EFFEKTERNA AV NATURKATASTROFER

Se redogörelse för mål 13.

11.6 MINSKA STÄDERS MILJÖPÅVERKAN

Utgångspunkten för översiktsplanens inriktning är att en tätare stad har potential att vara mer hållbar ur alla aspekter. Den fysiska planeringen är en viktig förutsättning för stadens sociala utveckling, men många andra faktorer påverkar och styr stadens sociala utveckling och befolkningens boendemönster. Ur ekonomisk synvinkel talar mycket för att en tätare stad är positiv för många verksamheter då närhet skapar underlag för nätverkande, utbyten, samarbeten, stödfunktioner och service. Den möjliggör även ett mer hållbart resande till och från arbetet. En tät stad innebär dock även ökande markpriser och mindre plats till mer yrkrävande verksamheter som industri. Översiktsplanen innehåller bland annat därför strategier för att värna befintliga lokaler och byggnader.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: BEBYGGELSE

Översiktsplanens markanvändningskarta för bebyggelse omfattar blandad stad och verksamhetsområden. Risker för negativ miljöpåverkan i en tätare bebyggd stad kan till exempel vara försämrad luftkvalitet och högre bullernivåer, men alternativet att breda ut staden kommer sammantaget att ge mycket större miljöpåverkan.

För att motverka negativ miljöpåverkan ska en översyn av gators gestaltning och belastning ske där bullerrikvärden eller miljökvalitetsnormer för luft riskerar att överskridas. Ny bebyggelse ska utformas för att minimera negativa effekter.

Existerande störande och miljöfarliga verksamheter är en riskfaktor inom blandad stad. Riskbedömning ska göras vid nybyggnation eller ändrad verksamhet inom uppmärksamhetsavstånd från farliga eller miljöfarliga verksamheter. Vid detaljplaneprovningen ska alltid markens lämplighet för ändamålet prövas och eventuella markföroreningar saneras utifrån tillsynsmyndighetens krav med hänsyn till ändamålet. Vid omvandling av tidigare industriområden till blandad stad, som är en mer känslig markanvändning, är detta särskilt viktigt att uppmärksamma.

Ambitioner att bygga en stad tätare kan utan styrning och prioritering leda till negativa konsekvenser genom att parker, naturvärden och fritidsanläggningar tas i anspråk för bebyggelse. Detta kan ge negativa konsekvenser för natur, biologisk mångfald, kulturmiljö samt för folkhälsa. Strategier och riktlinjer är formulerade så att tillgång till park och natur inom kort avstånd från bostäder ska säkerställas och så att utbyggnad ska ske med minsta möjliga negativa påverkan på befintliga natur- och rekreationsvärden.

Verksamhetsområden är lokaliserade nära transportleder så att negativa effekter av transporter i bostadsmiljöer minimeras. Tung industri och verksamheter med behov av hamnnära läge ska lokaliseras till Malmö hamn. Negativ påverkan av industribuller ska beaktas i fortsatt planering av omvandlingsområden. Ytor för expansion av verksamhetsområden är begränsade i Malmö och yteffektivitet efterstavas i översiktsplanen.

Översiktsplanens strategier och riktlinjer omfattar olika aspekter av handel och är formulerade för att motverka negativa miljökonsekvenser som kan uppstå i stadsmiljön genom ökad handel, främst orsakade av mer biltrafik. Översiktsplanens inriktning syftar således till att generellt minska behov av bilresor för handel. Detaljhandel ska därför främst finnas inom blandad stad och vara lättillgänglig för gående, cyklist och med kollektivtrafik. Detaljhandel ska inte etableras i verksamhetsområden och inga nya renodlade handelsområden ska anläggas. Stor restriktivitet ska råda för enstaka nyetableringar för sällanköpsvaror i nya lägen. Istället ska handelsområden, bland annat för sällanköpshandel, som idag främst nås med bil utvecklas så att de blir mer tillgängliga med andra färdmedel.

Stadens tillväxt förväntas öka behovet av godstillförsel,

som särskilda trafikleder avsedda för tunga transporter. Att öka andelen gods på järnväg är en samhälleligt långsiktig målsättning nationellt. Malmö stad verkar därför för en fortsatt god och förbättrad tillgänglighet och funktionalitet för spårbunden trafik till hamnens verksamheter. Reservat för ett yttre godsspår redovisas parallellt med Yttre Ringvägen. Farligt gods, som idag transporteras på Kontinentalbanan, kan genom en flytt av godsspåret till Yttre ringvägen bidra till att mildra riskerna i befintliga stadsområden som ligger i uppmärksamhetsavstånd från kontinentalbanan, vilket även ger nya möjligheter till förtätningar kring Kontinentalbanan framöver. För att ytterligare minska riskerna med farligt gods har riktlinjer med angivna uppmärksamhetsavstånd utarbetats för vägnätet rekommenderat för farligt gods.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: LANDSKAP

För resonemang om jordbruksmark se mål 2.

Malmöns dominerande landskapstyper utanför bebyggelsen är jordbrukslandskapet och kustlandskapet, särskilt strandängarna söder om brofästet. Malmö stads planeringssprinciper är att Malmö ska växa inåt och kommunens övriga orter ska kompletteringsbebyggas så att alla orter utvecklas som livaktiga, attraktiva boplatser med förutsättningar för service och samhällsutbud. Redan befintlig service, samhällsfunktioner och infrastruktur ska nyttjas så resurseffektivt som möjligt. Omvandling av redan i anspråktagen mark och förstärkning till befintliga bebyggelsestrukturer prioriteras tydligt före exploatering av mark som inte tidigare varit bebyggd.

Strandängarna söder om Öresundsbron är skyddade som naturreservat och påverkas inte av utbyggnad enligt översiktsplanen eller alternativen. Detta landskap kan dock påverkas av yttre faktorer, främst havsnivåhöjningar. Konsekvenserna om olika kustskyddsåtgärder inte genomförs blir att kustlinjen förflyttas inåt, och även om biotoper i vattenmiljö återskapas relativt snabbt, kan naturvärden på sikt komma i konflikt med framtida skyddsvallar för kustskydd av bakomliggande bebyggelse.

När ett yttre godsspår likväl som Öresundsmetro och höghastighetsbana för snabbtåg realiserar, sannolikt i en relativt avlägsen framtid, kan det innebära betydande miljöpåverkan på landskapet.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: MARKFÖRORENINGAR

Markföroreningar är ett betydande miljöproblem i Malmö, främst på grund av tidigare förorenande verksamheter och utfyllnadsmassor i hamn- och industriområden. Områden där markföroreningar särskilt måste beaktas är Norra Sorgenfri, Annetorp, Järnvägsverkstäderna i Kirseberg, Nyhamnen och Varvsstaden. Översiktsplanens strategier och planeringsriktlinjer medför ingen försämring av situationen utan syftar till att åtgärder ska vidtas för att minimera negativ påverkan från existerande markföroreningar.

11.7 SKAPA SÄKRA OCH INKLUDERANDE GRÖNOMRÅDEN FÖR ALLA

Se även redogörelse för mål 15.

Närhet till grönska och rekreation ger positiva effekter på folkhälsan. En grundläggande inriktning i översiktsplanen är att Malmö ska bli grönare. Det finns en rad strategier och riktlinjer för att både arealen park och natur, samt att mängd och kvalitet på grönska ska öka i hela staden. Parker ska ligga lättillgängliga och integrerade med bostäder och särskilt områden med stor trångboddhet och barnfattigdom ska prioriteras.

Att uppnå en grönskande stad samtidigt som staden ska bli tätare innebär många komplexa utmaningar i genomförandefaserna. Konkurrens om ytor och olika intressen pekar på vikten av att kommunens planerings- och förvaltningsmodeller utvecklas för att strategierna ska kunna genomföras.

11A FRÄMJA NATIONELL OCH REGIONAL UTVECKLINGSPLANERING

Se redogörelse för delmål 17.17

Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser

Relevanta delmål:

13.1 Stärk motståndskraften mot och anpassningsförmågan till klimatrelaterade katastrofer

13.2 Integrera åtgärder mot klimatförändringar i politik och planering

Översiktsplanen bidrar till att nå mål 13 genom en mängd strategier och riktlinjer för att bekämpa klimatförändringar, samtidigt som staden klimatanpassas och skyddas från effekter av ett förändrat klimat.

13.1 STÄRK MOTSTÅNDSKRAFTEN MOT OCH ANPASSINGSFÖRMÅGAN TILL KLIMATRELATERADE KATASTROFER

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: KLIMATFAKTORER

Översiktsplanens strategier och planeringsriktlinjer tar upp en beredskap mot höjda havsnivåer och ökad nederbörd samt pekar på att ett kustskydd måste upprättas på lång sikt. Likaså nämns torka, låga grundvattennivåer och värmeböljor som viktiga faktorer att ta hänsyn till och beakta i stadsplaneringen. För att säkerställa att nybyggnation sker så att det är långsiktigt lämpligt, i förhållande till risker för översvämning och höjda havsnivåer, föreskriver översiktsplanen att +3,2 meter över havet är miniminivå vid ny bebyggelse, såvida inte andra lämpliga åtgärder vidtas till skydd mot översvämning och inträngning av havsvatten i grundvatten.

Ökad nederbörd och skyfall

En konsekvens av ökade nederbördsmängder är att dagvattnet ska hanteras med säkerhetsmarginaler för extrema situationer. Konsekvenserna av att inte vidta åtgärder för att begränsa effekterna av extrema regn är stora. Samhällsviktig verksamhet kan slås ut, och stora materiella skador kan uppkomma. Malmö stad antog år 2017 *Skyfallsplan för Malmö* som redovisar flera strategiska ställningstaganden. Denna plan följs upp av en handlingsplan och fysiska åtgärder.

Översiktsplanens strategier, planeringsriktlinjer och uppmärksamhetsområden är i linje med detta arbete. Utgångspunkten är att skydda samhällsviktig verksamhet och förhindra fara för liv. Lösningarna på skyfallsproblematiken kan samspela med vanlig dagvattenhantering, då huvudsyftet är att skapa multifunktionella lösningar som kan gynna fler syften samtidigt.

Dagvatten

Dagvatten ska, så långt som det är möjligt, tas om hand lokalt i öppna system. Ökande avloppsmängder i kombination med större regnolymer och regnintensiteter på grund av klimatförändringar gör det allt mer angeläget att skapa robusta vatten- och avloppssystem. Öppna dagvattenlösningar ska tillsammans med en genomtänkt höjdsättning användas för att minska belastningen på befintliga system så att skadliga uppdamningar inte uppstår. Från ny bebyggelse ska dagvatten och spillvatten avledas i skilda system. Detta i kombination med minskad mängd hårdgjorda ytor vid förtätning och ökade inslag av växtlighet i gatumiljöer, på tak och på väggar bidrar till ytterligare fördröjning och minskade vattenmängder till dagvattensystemet.

Stigande havsnivåer

Stigande havsnivåer på grund av den pågående globala uppvärmningen kommer på lång sikt att ge betydande påverkan på miljön i Malmö om inte etappvis utbyggnad av kustskydd genomförs på kort, mellan och lång sikt. Översvämningar kan komma att drabba stora delar av staden och omfattande värden kan gå förlorade som exempelvis bostäder, arbetsplatser och infrastruktur. Utöver risk för

påverkan i de bebyggda delarna, finns det också risk för negativ påverkan på naturvärdena, framförallt i havsområdet och kustområdet söder om Yttre ringvägen. Det finns också en risk för negativ påverkan på grundvatten i samband med höjda havsnivåer. Konsekvenser av detta utreds vidare i *Strategi för kustskydd*, vilken i delar ska implementeras i kommande översiktsplan.

Planering av kustskydd är ett omfattande och långsiktigt arbete. Översiktsplanen har höjt ambitionerna för lägsta nivå för ny bebyggelse till 3,2 meter över havet, jämfört med översiktsplanen från 2018 som anger 3,0 meter. Kunskaperna om klimatförändringar och stigande havsnivåer fördjupas i pågående arbete med *Strategi för kustskydd* där även frågor om tekniska lösningar, ansvar, juridik samt finansiering behandlas. Kustskyddsåtgärdernas utformning kommer att behöva avvägas mot olika intressen, som befintliga naturvärden.

Värmeöar

Globalt stigande temperaturer märks även i Malmö. Särskilt i den täta staden och i områden där gröna och blå miljöer saknas kommer områden att vara påtagligt varmare än intilliggande områden, så kallade urbana värmeöar. Barn och äldre är särskilda riskgrupper som behöver möjligheter att vistas på svalare platser både inomhus och utomhus. Detta är särskilt viktigt under värmeböljor på sommaren, vilka prognostiseras att bli fler på grund av klimatförändringarna.

Att säkra befintliga och öka andelen skuggade offentliga miljöer, skol- och förskolegårdar är en viktig del i att klimatanpassa Malmö och göra staden mer resilient.

13.2 INTEGRERA ÅTGÄRDER MOT

KLIMATFÖRÄNDRINGAR I POLITIK OCH PLANERING

Läs redogörelse för mål 17.14.

Inbäddat i översiktsplaneprocessen finns tillfällen för dialog, kunskapsinhämtning och politiska beslut om planering och de åtgärder som beslutas mot klimatförändringar i översiktsplanen.

Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling

Relevanta delmål:

14.2 Skydda och återställ ekosystem

14.5 Bevara kust- och havsområden

Se även redogörelse för mål 6, 13 och 15.

Översiktsplanen bidrar till att nå mål 14 genom strategier och riktlinjer som värnar havets och kustens naturvärden samtidigt som tillgänglighet och användning kan öka. Strategierna och riktlinjerna är viktiga utifrån såväl miljöaspekter som socialt och ekonomiskt. Det finns konflikter mellan utbyggnad och naturvärden. För naturreservaten söder om brofästet måste detta särskilt beaktas. I översiktsplanen finns strategier för att stadsutvecklingen ska bidra till att Öresund förblir ett friskt och levande hav där ett rikt växt- och djurliv och möjligheter till rekreation och upplevelser kombineras med fiske, sjöfart och energiproduktion.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: HAV

Status för Malmös kustvatten bedöms av Länsstyrelsen Skåne år 2021 att den inte uppnår god kemisk status samt att ekologiska statusen är måttlig. God kemisk och ekologisk status ska uppnås antingen 2027 eller 2039, beroende på del av kusten. Undantag gäller för Malmö hamnområde som ska bibehålla måttlig status till 2039.

Påverkan på havsmiljön kring hamnen utgörs sannolikt av både föroreningar i botten sediment och läckage från existerande verksamheter samt från sjöfarten. Åtgärder mot detta bör utredas och åtgärdas i ett långsiktigt perspektiv.

Malmö stad deltar också i musselodlingsprojekt, vilket har som mål att skapa ett renare Öresund. Inom projektet *Malmös marina miljö* har den ekologiska situationen i kustvattnet inventerats som underlag för ett vidare arbete.

Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstörelsen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

Relevanta delmål:

15.5 Skydda den biologiska mångfalden och naturliga livsmiljöer

15.5 SKYDDA DEN BIOLOGISKA MÅNGFALDEN OCH NATURLIGA LIVSMILJÖER

Översiktsplanen bidrar till att nå mål 15 genom en rad strategier och riktlinjer för att värna den biologiska mångfalden. I en tätare bebyggd stad finns dock stor risk för att gröna och blå miljöer försvinner både på land och till havs. Strategier för att förtäta Malmö leder ofta till negativ påverkan på Malmös naturvärden. I realiteten försvinner både värdefulla ytor och djur- och växtliv till följd av prioriteringar av andra värden vid planering och byggande. För att skydda och utveckla den biologiska mångfalden krävs att stor hänsyn tas till naturvärden och biologisk mångfald vid all kommunal planering och exploatering. Det gäller även den marina miljön.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: BIOLOGISK MÅNGFALD, DJURLIV OCH VÄXTLIV

Översiktsplanens strategier och riktlinjer syftar till att minska andelen hårdgjord yta i existerande stadsmiljöer, till att staden får mer träd och parker och till att tillgängligheten till befintliga grönområden förbättras. Vidare ska stora parker och naturområden säkerställa behovet av rekreativa platser samt främja biologisk mångfald. Utbyggnad ska ske med minsta möjliga negativa påverkan på befintliga natur- och rekreationsvärden. Sällsynta biotoper som har pekats ut i *Naturvårdsplan för Malmö* ska skyddas. Strategierna kan sammantaget bidra till att stadens attraktivitet ökar samt till ökad biologisk mångfald och goda möjligheter till rekreation.

Översiktsplanens mål, strategier och riktlinjer kan i vissa fall stå i konflikt med varandra. Ett exempel är att det finns områden som är utpekade i översiktsplanen som *Ny blandad stad* som idag har hög biologisk mångfald. Särskilda strategier för att värna biologisk mångfald finns men det är en stor utmaning att planera en tätare stad så att den fort-

satt kan erbjuda tillräckligt många kvalitativa naturmiljöer av olika slag. I en tätare bebyggd stad finns risk för att gröna och blå miljöer försvinner. Även fragmentering av naturområden och spridningsstråk bidrar till att minska den biologiska mångfalden genom att stycka upp livsmiljöer. Detta beror på att de naturliga livsmiljöerna i staden i många fall inte är tillräckligt stora för att upprätthålla växt- och djurlivet och att det inte finns tillgång till tillräckliga spridningsmöjligheter mellan ytorna. Redan idag försvinner både värdefulla ytor och vilda arter till följd av prioriteringar av andra värden vid planering och byggande.

För att minska förlusten av den biologiska mångfalden krävs att stor hänsyn tas till naturvärdena vid förtätning av staden. I första hand bör befintliga hårdgjorda ytor tas i anspråk för ny bebyggelse. Genom drift och underhåll som strävar efter mindre hårdgjorda ytor och skötsel som bidrar till biologisk mångfald kan stadens naturområden och naturvärden stärkas. Ökad kunskap och därmed engagemang om stadens natur, biologi och ekosystemtjänster är väsentligt att arbeta med såväl inom den kommunala organisationen som för allmänheten. Att prioritera det gröna vid planering av byggnader och infrastruktur är en utmaning givet de begränsningar som i regel finns i ekonomiska villkor och tillgång till yta.

Några av Malmös mest värdefulla naturområden har skyddats genom Natura 2000 samt kommunala och statliga naturreservat, däribland Limhamns kalkbrott och Klagshamnssuddens naturreservat. Förutom områdesskydd finns även skydd för arter. Artskyddsförordningen syftar till att säkra den biologiska mångfalden genom bevarandet av naturligt förekommande livsmiljöer samt den vilda floran och faunan inom EU:s medlemsländer. Artskyddsförordningen beaktas i all kommunal planering och exploatering i Malmö.

ÖVERSIKTSPLANEN STÖDJER

Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning, hälsosammare matvanor och främja ett hållbart jordbruk

Relevant delmål:

2.4 Hållbar livsmedelsproduktion och motståndskraftiga jordbruksmetoder

2.4 HÅLLBAR LIVSMEDELSPRODUKTION OCH MOTSTÅNDSKRAFTIGA JORDBRUKSMETODER

Översiktsplanen har begränsade möjligheter att påverka avskaffandet av hunger och påverka hälsosammare matvanor. Däremot påverkar översiktsplaneringen i hög grad markanvändningen och därigenom förutsättningar för tryggad livsmedelsförsörjning och ett hållbart jordbruk. Ett av de viktigaste ställningstagandena i översiktsplanen är att fokusera på förtätning främst innanför Yttre Ringvägen och därigenom värna jordbruksmarken så långt möjligt.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: JORDBRUKSMARK

Strategier och riktlinjer förordar en omläggning till ett mer miljöanpassat jordbruk. De anger också att jordbruksland-

skapet ska bli mer tillgängligt och därmed ge ökade rekreativa kvaliteter i stadens närområde. Några områden innanför Yttre Ringvägen består i dag av jordbruksmark. Översiktsplanen anger att viktiga värden ska bevaras, tillföra och utveckla ekosystemtjänster och skapa nya grönområden, som exempelvis i Hyllie där ett "kulturstråk" och en "naturaxel" anläggs.

Jämfört med alternativen innebär planförslaget att mer åkermark kan sparas. Alternativet att växa utåt skulle ta en betydande del av jordbruksmark utanför Yttre Ringvägen i anspråk för andra ändamål. Alternativet att begränsa byggandet av bostäder och arbetsplatser i hela Malmö kan spara mer jordbruksmark men skulle sannolikt leda till att åkermark i andra kommuner tas i anspråk för bebyggelse.

Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar

Inom detta mål finns inget delmål som särskilt berör översiktsplaneringen.

I översiktsplanen finns en bred definition av hälsa som tar ambitionsnivåerna ett par steg vidare jämfört med Agenda 2030. Hälsoskillnader inom Malmö behöver motverkas med flera insatser som ligger utanför den fysiska planeringens ramar. Översiktsplanens övergripande inriktning syftar till att skapa och stödja hälsosamma miljöer i staden och den grundstruktur som krävs för att främja god hälsa:

- Att säkra att boende i alla delar av staden erbjuds jämlik tillgång till viktiga resurser som bra skolor, grönska, fysisk aktivitet och rekreation.
- Att öka stadens sociala blandning och bidra till ökad integration mellan olika grupper.
- Att understödja aspekter som stödjer individens förmåga att skapa ett gott liv och ha valmöjligheter – dvs. utbildning, arbete, socialt deltagande och kultur.

Fysisk planering kan på olika sätt bidra till flera grundläggande förutsättningar för bättre hälsa, exempelvis att stadens invånare har möjlighet att ha ett arbete och försörjning. Planeringen kan också bidra genom att skapa stadsmiljöer som bidrar till trygghet, sammanhang och samverkan mellan människor samt demokratiskt deltagande.

En viktig ambition i översiktsplanen är att barn och unga, liksom äldre, ska synliggöras i planeringsunderlag och ska kunna vara delaktiga och ha inflytande i planerings- och stadsutvecklingsprocesser. Staden ska vara attraktiv, trygg och tillgänglig i livets alla skeden, för barn, vuxna och äldre. Särskild uppmärksamhet behöver ägnas åt barns och äldres förutsättningar i staden. Att alla delar av den täta staden ska erbjuda goda livsmiljöer för barn och barnfamiljer är viktigt såväl för stadens sociala hållbarhet som för dess attraktivitet och ekonomiska förutsättningar. Goda fysiska uppväxtmiljöer för barn och unga är en av de viktigaste förutsättningarna för en god utveckling och hälsa tidigt i livet. Eftersom uppväxten så tydligt påverkar individen över hela livsrytmen så är satsningarna på goda uppväxtvillkor för barn och unga bland de viktigaste och investeringsmässigt mest lönsamma satsningarna kommunen kan göra. God tillgång till kollektivtrafik och trygga gaturum för cykling och gång bidrar till rörelsefrihet för barn och unga, såväl som för äldre. Bostäder, nära tillgång till service och mötesplatser är viktiga för äldre malmöbors livskvalitet. Tillgänglighet för personer med olika funktionsnedsättning behöver kontinu-

erligt förbättras genom universell utformning av det offentliga rummet.

Strategierna i översiktsplanen täcker upp de huvudsakliga områden där den fysiska planeringen kan bidra till en stad som är bra för barn. Närmiljön i bostadsområden är särskilt viktiga för barn som inte kan röra sig fritt i staden. I den täta staden är det viktigt att bevaka att innergårdar, lekplatser, fritid och grönska fortsatt får en plats. Att barns möjligheter till egen rörlighet i staden minskat över tid är en utmaning. Översiktsplanens strategier och riktlinjer för att minska trafikens barriärverkan och bättre knyta samman stadens olika delar kan i kombination med satsningar på trafiksäkerhetsåtgärder motverka denna trend. Genom att använda barnperspektivet vid planering möjliggörs en stad som är bra för alla.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: BEFOLKNING OCH MÄNNISKORS HÄLSA

En konsekvens av översiktsplanens strategier, att möjliggöra befolkningsökning och tillväxt inom den existerande staden, är fler människor och mer trafik på samma yta. För att det inte ska leda till negativa miljökonsekvenser måste gång-, cykel- och kollektivtrafik ta en större andel av trafiken som helhet. För att motverka negativa följder ska tätare bebyggelse därför koncentreras till stationsnära lägen, och i anslutning till starka kollektivtrafikstråk.

Bostadsbyggande i lägen med mycket trafik kan innebära negativ påverkan på människors hälsa genom försämrad luftkvalitet och ökat trafikbuller. För att uppnå miljö kvalitetsnormer för luft och samtidigt minska buller arbetar Malmö stad med åtgärder såväl lokalt i de enskilda fallen, men också långsiktigt och mer övergripande. Satsningar på ett resurseffektivt transportsystem ger minskad belastning från trafiken samtidigt som en tätare och mer funktionsblandad stad ger kortare avstånd och möjligheter att välja andra färdssätt än bilen.

Strategier och riktlinjer för trafik och mobilitet är utvecklade både som en konsekvens av förtätning av staden, samt för att fler ska välja att gå, cykla eller åka kollektivt. Det leder till positiva miljökonsekvenser med minskad klimatpåverkan som resultat genom bland annat minskade utsläpp av växthusgaser och lägre trafikbullernivåer. Strategierna och riktlinjerna bedöms påverka människors hälsa positivt samtidigt som de utgör viktiga steg tillsammans med de regionala prioriteringarna för att nå miljö kvalitetsmålen och Malmö stads miljömål.

Malmö stad arbetar aktivt med att minska negativa effekter från trafiken för att se till att fastställda miljö kvalitetsnormer följs. *Trafik och mobilitetsplan för Malmö* (2015) anger riktlinjer för transportsystemet och dess olika delar utifrån ett helhetsperspektiv och bildar utgångspunkt för genomförande av inriktade processer.

Beroende på hur planering och utveckling ser ut i grannkommunerna samt hur den regionala kollektivtrafiken real-

iseras och fungerar finns det en risk att pendling med bil kan komma att öka. Det finns också möjligheter att förbättra för kollektivt resande. Framtida höghastighetsbana, utbyggnad av superbussarnas sträckning och kommande Öresundsmetro i kombination med ringled för tåg ger goda förutsättningar för ökat kollektivt resande.

Översiktsplanen anger att de gröna värdena i staden ska stärkas samtidigt som staden ska byggas tätare. Nya parker och kvalitativa ekosystemtjänster ska skapas, och boende i Malmö ska ha tillgång till grönytor i olika skalor nära sin bostad. Konsekvenserna är positiva för människors hälsa. Mer grönska i staden har positiva effekter på klimatet lokalt, exempelvis genom att ta upp föroreningar i luft, ge skugga och fungera som vindskydd. Grönytor kan ha fler funktioner som exempelvis översvåmnings- och infiltrationsytor vid kraftiga regn. Grönskan i staden är också en förutsättning för den biologiska mångfalden. En stor utmaning är att det vid ökande förtätning finns det risk för att grönytor försvinner eller inte anläggs, ytorna minskar i storlek och att grönyternas kvalitet försämrats.

Risikonflikter kan uppstå vid exploatering i befintlig stadsmiljö där det finns farliga verksamheter. 20 anläggningar i, eller i anslutning till, Malmö har klassats av länsstyrelsen som farlig verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor och uppmärksamhetsavstånd från dessa har definierats och redovisas i underlag till översiktsplanen. Vid nybyggnation eller ändring av en verksamhet inom ett uppmärksamhetsområde behöver riskanalys och bedömning göras kring eventuella konsekvensreducerande åtgärder.

På vissa platser där omvandling till blandad stad och ny bostadsbebyggelse föreslås, kan förutsättningarna behöva ändras för att möjliggöra en sådan omvandlingsprocess. Det kan avse industribuller, markföroreningar, miljöfarliga verksamheter eller andra risker. Hur åtgärdsplan för sanering ska genomföras hanteras mellan markägare och tillståndsmyndigheten enligt miljöbalken.

Nya störande verksamheter ska lokaliseras till verksamhetsområden. Transportleder för farligt gods är uppmärksammade i planeringsriktlinjerna och bebyggelsefria avstånd samt minimiavstånd till tät stadsbebyggelse, grundskolor och förskolor är definierade. Staden verkar också för att ett nytt yttre godsspår på sikt ska realiseras och därigenom minimera riskerna från transport av farligt gods på järnväg.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: BULLER

Omgivningsbuller orsakas av trafik på vägar och järnvägar, från flygplatser, samt från industriell verksamhet. Bullerstörningar kan påverka hälsan negativt och kan leda till bland annat sömnstörningar. Trafikbuller är den miljöstörning som påverkar flest människor i Sverige och i Malmö. Det är också en av de stora utmaningarna i samband med den förtätning som översiktsplanen innebär.

Malmö stad arbetar aktivt med både kartläggning av

buller och åtgärder för att motverka bullerstörningar. Detta sker delvis via *Åtgärdsprogram för god ljudmiljö* som är under framtagande samt dels genom nationell lagstiftning i *Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader*. För att så långt som möjligt säkerställa att samma regler tillämpas likvärdigt inom stadsplaneringen finns också interna tillämpningsPM:et *Stadsbyggnadskontorets tillämpning av regler om trafikbuller vid provningar enligt plan- och bygglagen* från 2019 som ett handläggningskomplement.

Åtgärder mot buller ska genomföras vid nybyggnation. Det kan exempelvis ske genom utformning och planlösningar som i första hand säkerställer en tyst sida i de lägen som är utsatta för trafikbuller. Buller- och luftkvalitetsproblematiken från trafiken bör hanteras gemensamt. Aktuella åtgärder i genomförande av översiktsplanens intentioner är omläggning av trafik, omgestaltning av gatumiljö, trafikdämpande åtgärder, tystare beläggning och fasadåtgärder. Ny bebyggelse invid gator ska verka avskärmande för bakomliggande bebyggelse. Exempelvis har beslutet att sänka hastigheten innanför Inre Ringvägen till 40 km/h gett positiv effekt på buller.

De största problemen avseende buller är, precis som vid risk för överskridande av miljökvalitetsnormer för luft, främst förekommande vid stadens trafikleder och vid vissa huvudgator. Buller från järnväg finns i Malmö i första hand vid spåren från Malmö C och österut, samt längs Kontinentalbanan. Översiktsplanen avsatte en möjlighet för framtida yttre godsspår som ytterligare kan minska bullerstörningarna längs Kontinentalbanan.

Industribuller måste särskilt utredas när verksamhetssområden ska omvandlas till blandad bebyggelse eller när nya bostäder och utbildningslokaler i annan planering lokaliseras intill bullrande industri- och handelsverksamhet. Malmö stad har tillsammans med Helsingborgs stad, Göteborgs stad och Stockholms stad deltagit i projektet *Stadens ljud* där detta studerades. Boverkets vägledning *Industri- och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bostäder (2015)* anger riktlinjer för kommunernas planering i detta avseende.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: LUFT

Miljökvalitetsnormer (MKN) har som syfte att skydda människors hälsa och miljön. MKN för luft anger föroreningshalter som inte får överskridas vid ny stadsutveckling. Några av de luftföroreningar som regleras enligt luftkvalitetsförordningen (2010:477) är bland annat kvävedioxid, svaveldioxid, bensen, kolmonoxid, partiklar mindre än 10 mikrometer och mindre än 2,5 mikrometer. Normerna har tidigare överskridits vid ett fåtal starkt trafikerade platser i Malmö, men luftkvaliteten har förbättrats efter införandet av miljözon och en omläggning av personbilstrafiken i stadens centrala delar. En stor del av föroreningarna orsakas av vägtrafiken.

Fortfarande är luftkvaliteten betydligt sämre kring de större vägarna i Malmö, trots förbättrad luftkvalitet genom

främst en bättre fordonspark. Ökad pendling med kollektivtrafik (tåg/buss) har också bidragit till förbättrad luftmiljö. Idag är marginalen till gällande miljökvalitetsnormerna betryggande även i de mest utsatta trafikmiljöer. Trenden för de flesta luftföroreningar är också minskade. År 2018 utgjorde 34% av resorna inom Malmö transport med bil, en nedgång på 6% jämfört med tidigare mätning. 67% av inpendlarna har under de senaste tio åren varit bilburna. Utanför de mest trafikerade områdena går det även att utläsa att luftkvaliteten är så god att miljökvalitetsmålet för kvävedioxid (20 µg/m³) klaras.

Miljökvalitetsmålet är ett mått för god luftkvalitet även för känsliga individer som barn och astmatiker och bör eftersträvas så långt det är möjligt för att undvika hälsorisker. En anledning till att bakgrundshalterna är så låga är att staden har ett gynnsamt geografiskt och topografiskt läge. Eftersom staden är platt och belägen vid havet blåser luftföroreningar oftast bort om de inte stängs inne av hög bebyggelse. Malmö har inte de problem med inversion som Göteborg och Stockholm har. Trots att miljökvalitetsnormerna för luft inte riskerar att överskridas, kan det vara bra att ta fram underlag tidigt i planprocessen för minimera påverkan på befolkningen. Särskilt viktigt att uppmärksamma är miljöer där barn ofta befinner sig, som lekområden, förskolor och skolor.

Staden måste även strategiskt fortsätta arbetet med riktade åtgärder i och med den prognosticerade trafikökningen. Ytterligare åtgärder måste ses över i samband med förtätning. Enligt *Trafik- och mobilitetsplan* och översiktsplanens inriktningar finns möjligheten att bland annat påverka val av färdstätt. Liksom för buller har beslutet att sänka hastigheten innanför Inre Ringvägen till 40 km/h gett positiv effekt på luftkvalitet. Konsekvenserna av trafikflödesförändringar inom översiktsplanen ligger i linje med *Trafik- och mobilitetsplan* samt de mobilitetsmål som staden har. Det innebär att trafikarbetet hålls konstant trots en växande befolkning genom en överflyttning till gång-, cykel och kollektivtrafik. Där större utvecklings- och ombyggnationssområden föreligger hanteras stadsstrukturen i sitt sammanhang genom fördjupning av översiktsplanen, planprogram eller olika former av förstudier för att trafik- och bebyggelsestrukturen ska ses som delar i hela stadens system.

Malmö stad arbetar tillsammans med kranskommunerna och regionen för att underlätta så att inpendlare väljer kollektivtrafiken istället för bilen. Persontrafik på Kontinentalbanan under 2019 och eldrivna busslinjer planeras och startas inom ramen för storstadspaketet. Det är viktigt att trafik aspekterna fortsatt hanteras sektorsövergripande och med regional samverkan. Översiktsplanen anger långsiktiga strategier och den vidare planeringen bör ske med ett långsiktigt perspektiv där bevakningen av miljökvalitetsnormerna kombineras med riktade åtgärder.

Säkerställa en inkluderande likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Relevant delmål:

4.4 Skapa inkluderande och trygga utbildningsmiljöer

Översiktsplanen bidrar till att nå mål 4 genom strategier och riktlinjer för skolor och utbildningsmiljöer i staden. Efter många år med stora barnkullar har det varit en utmaning för Malmö att tillgodose befolkningens behov av för- och grundskoleplatser. Det bedöms att de strategier som beskrivs i översiktsplanen ska kunna säkra en välfungerande planering av samhällsservice för malmöborna. För att nå målen är det viktigt att fullt nyttja potentialen av samnyttjande, funktionsblandning, tredimensionell fastighetsbildning med mera så att skolor kan planeras yteffektivt samtidigt som viktiga funktioner som utemiljöer kan hålla en god storlek och kvalitet.

Malmö ska ytterligare stärka sin roll som utbildnings- och forskningsstad i Öresundsregionen genom att möjliggöra för högre utbildning samt forsknings- och innovationsmiljöer att kunna fortsätta expandera i Malmö. Möjlighet till mobilitet och utbyten mellan Öresundsregionens lärosäten ska underlättas genom kollektivtrafknära lokaliseringar av utbildnings- och forskningsinstitutioner i staden. Gymnasieskolor ska i första hand placeras centralt i staden och i lägen med goda kollektivtrafikförbindelser för att vara tillgängliga för alla.

Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt

Inom detta mål finns inget delmål som särskilt berör översiktsplaneringen.

Översiktsplanen bidrar till att nå mål 5 genom strategier och riktlinjer för att skapa jämställda miljöer och lika möjligheter för alla att känna att de hör hemma i den offentliga miljön och kan känna sig trygga där. Det handlar om utformning och placering av gator, torg, kollektivtrafik, gång- och cykelstråk, gröna miljöer, lekplatser, skolor, med mera. Översiktsplanens strategier och riktlinjer bedöms, om de efterlevs, vara en god grund för att Malmös stadsmiljöer och planering ska bli mer jämställda. Medvetenhet om jämställdhet och förhållanden för olika gruppers möjligheter är en nyckelfråga och det är därför särskilt viktigt att genom hela planeringsprocessen hålla dessa frågor levande genom jämlikhets- och jämställdhetsanalyser. Utvärdering av fär-

diga stadsmiljöer och deras användande är också viktigt såväl inom den kommunala organisationen som i fastighetsbranschen.

Strategierna för mötesplatser täcker de frågeställningar som finns angående deltagande och tillgång till stadens platser för alla och bedöms stödja en god social och ekonomisk utveckling. För att ta ett steg framåt i arbetet med att skapa jämlika och jämställda platser så finns det ett behov av förbättrad kunskap om hur fysisk utformning, aktiviteter, förvaltning och planeringsprocesser påverkar vilka som brukar olika platser. Det är viktigt att utgå från ett intersektionellt perspektiv (hur olika diskrimineringsgrunder samverkar).

Säkerställa tillgången till, och en hållbar förvaltning av, vatten och sanitet för alla

Relevanta delmål:

6.3 Förbättra vattenkvalitet och avloppsrening samt öka återanvändning

6.6 Skydda och återställ vattenrelaterade ekosystem

Översiktsplanen bidrar till mål 6 genom strategier och riktlinjer för att säkra vatten och sanitet. För att skydda och hushålla med vatten ska Malmö stad arbeta förebyggande tillsammans med berörda aktörer. Det handlar om att arbeta med kunskapshöjning, beteendepåverkan, tillsyn och kontrollprogram. Kommunen ska även arbeta med

testverksamhet för återanvändning av dag- och spillvatten. Genom samarbete med olika aktörer ska Malmö stad säkra god vattenkvalitet och tillförlitlig infrastruktur för vatten och avlopp. I översiktsplanen finns flera strategier och riktlinjer för att skydda och återställa vattenrelaterade ekosystem.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: VATTEN

EU:s vattendirektiv (2000) syftar till att skapa tydliga och enhetliga rättsliga ramar. I Sverige har direktivets miljömål genomförts i lagstiftningen som miljökvalitetsnormer och år 2009 togs beslut om miljökvalitetsnormer i form av kvalitetskrav för yt- och grundvatten. Åtgärdsprogram för Södra Östersjöns vattendistrikt 2022-2027 beskriver de åtgärder som bedöms nödvändiga för att de beslutade miljökvalitetsnormerna ska uppnås i tid. Åtgärder som beskrivs i programmet riktar sig till myndigheter och kommuner, dvs. det är Malmö stads skyldighet att tillse att de konkreta åtgärder som anges i programmet vidtas. För Malmös del finns det risk för att kemisk, kvantitativ och ekologisk status inte uppfylls i alla avseenden.

Det grundläggande kravet har varit att alla vattenförekomster ska uppnå god kemisk och kvantitativ status (grundvatten) eller ekologisk status (ytvatten) senast vid utgången av år 2015. Det har dock visat sig att det i de flesta fall har varit svårt att åstadkomma, sannolikt på grund av kombinationen högt ställda mål och komplexa orsaksförhållanden. Grundvattnet har enligt Vattenmyndigheten goda förutsättningar för att upprätthålla god kemisk och kvantitativ status. Det har dock uppmärksammats höga halter av olika ämnen i grundvattnet i samband med exploatering av områden med förorenad mark, bland annat klorerade kolväten. Denna påverkan hotar kvaliteten på grundvattnet. Marksanering måste genomföras vid exploatering. Om möjligt bör marksanering utföras i förebyggande syfte oberoende av exploatering vid kända föroreningskällor. Grundvattnets kvalitet hotas också av saltinträngning vid höjda havsnivåer.

Vattendragen i Malmö visar 2021 att kemisk status inte är god och ekologisk status är otillfredsställande till måttlig enligt Länsstyrelsen Skånes kartunderlag VISS. Till 2033 ska både ekologisk och kemisk status vara god (med undantag för vissa ämnen).

En konsekvens av att bebygga staden tätare kan vara att vatten-, avlopps-, och dagvattensystem måste dimensioneras upp. Kombinerade system och ökande mängder avlopp från fler bostäder kommer att påverka existerande

reningsverks förmåga att hantera de ökande mängderna. Därför är det av vikt att dess kapacitet ses över samt att andra åtgärder vidtas för att minska belastningen från dagvatten. Det finns också risk för negativ påverkan på ytvatten och grundvatten vid förtätning om andelen hårdgjorda ytor ökar. Å andra sidan kan andelen hårdgjorda ytor ibland minska vid omvandlingen och fler genomsläppliga ytor och gröna tak tillkomma.

Åtgärder för fördröjning, sedimentering och rening ska vidtas enligt *Malmö stads Dagvattenstrategi*. För att begränsa negativa effekter anger översiktsplanen tydliga riktlinjer för dagvattenhanteringen. Kombinationen förtätning och förväntad ökning av kraftiga regn som följd av klimatförändringar påverkar dagvattenavrinningen negativt om inte översiktsplanens direktiv om åtgärder för lokal fördröjning och infiltration följs. Översiktsplanen anger att andelen hårdgjorda ytor i staden måste minska och att mer grönska och fler träd är nödvändigt för att kunna hantera vattenmängden. Det är också viktigt att minimerande åtgärder sker, dvs att ta hand om dagvatten lokalt där det är möjligt. Gröna tak, grönska på väggar och träd, gärna i kombination med regnbäddar i gatumiljön, samt en genomtänkt höjdsättning bidrar till lokal fördröjning. Naturvärden som tål att tillfälligt översvämmas används för att hantera kortvariga extermvattenstånd.

Det finns risk för att MKN för vatten inte uppnås i olika avseenden och Malmö stad måste arbeta åtgärdsinriktat för att uppnå god status för både ytvatten, grundvatten och i havet. Åtgärder för rening av dagvatten ska vidtas där det är risk för att föroreningar påverkar grundvattnets och ytvattnets kemiska och ekologiska status. Kommunen arbetar redan med åtgärder längs med Risebergabäcken och, i samverkan med grannkommunerna, längs Sege å.

Under år 2015 tog Malmö stad fram ett samrådsunderlag för ett tematiskt tillägg till *Översiktsplan för Malmö* benämnt *Plan för Malmös vatten*. Samrådsunderlaget färdigställdes sedan som kunskapsunderlaget *Malmös Vatten* och dess strategier integrerades i den kommuntäckande översiktsplanen och beaktas i det pågående arbetet med *Strategi för kustskydd* som kommer att integreras i kommande översiktsplanarbeten.

Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, hållbar, tillförlitlig och modern energi för alla

Relevant delmål:

7.2 Öka andelen förnybar energi i världen

Översiktsplanen bidrar till mål 7 genom att främja lokal produktion av förnybar energi, och avsätta plats för etablering av havs- och landbaserad vindkraft och strategier samt genom riktlinjer för solenergi. Strategierna och riktlinjerna bygger på Malmö stads miljömål och är därmed i linje med,

eller i framkant av, nationella och regionala mål om omställning till förnybar energiproduktion. I Malmö finns goda förutsättningar att producera el, värme och gas från förnybara energikällor som vind, biomassa, geoenergi och sol. I översiktsplanen finns strategier för att främja etable-

ringen av små- och storskalig förnybar energiproduktion. Översiktsplanen lyfter även behovet att kunna lagra energi och ytor för detta ska säkerställas i staden. För att klara brist på elförsörjning ska Malmö stad och dess bolag samarbeta med aktörer inom energiområdet för att möjliggöra god planering för hållbar energiförsörjning.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: LOKAL ENERGIPRODUKTION

Översiktsplanen ger utrymme för lokal produktion av förnybar energi, i första hand genom att avsätta plats för etablering av havs- och landbaserad vindkraft. Planen medger också plats för biogasproduktion och omställning till förnybar energi vilket ger en minskning av koldioxidutsläpp och andra växthusgaser. Vindkraftsetableringar kan innebära en risk för negativ påverkan på stads- och landskapsbild samt djur och fågelliv.

Energistrategi för Malmö 2022-2030 motsvarar den kommunala energiplanen. Den förverkligas delvis genom *Miljöbyggstrategi för Malmö* som är ett dialogbaserat verktyg med fokus på att inspirera till hållbart byggande. Miljöbyggstrategin vänder sig till både nybyggnation och befintligt byggnadsbestånd. Energieffektivisering av befintliga byggnader är en av stadens stora utmaningar. Det saknas lokala styrmedel i samma utsträckning som för ny bebyggelse (utöver rådighet över Malmö stads eget fastighetsbestånd).

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: VINDKRAFT

Vindkraftsetableringar kan innebära en risk för negativ påverkan på stads- och landskapsbild samt djur och fågelliv. Positiva effekter är övervägande utifrån aspekten att vindkraftverk utan utsläpp producerar el av en förnyelsebar lokal "råvara". En helt objektiv bedömning av vindkraftverkens lokala omgivningspåverkan är därför i det när-

maste omöjlig. Verkens höjd ställer stora krav på hänsyn till landskapsbild, natur- och kulturvärden. Buller, skuggeffekter och risker måste alltid beaktas i förhållande till närliggande bostäder. För att minimera negativa effekter har de områden som föreslås i översiktsplanen i första hand lokaliseras till platser som redan är påverkade av buller och storskaliga verksamheter, som hamnen och Yttre Ringvägen. I havet föreslås vindkraft, förutom det redan etablerade Lillgrund, vid Sjollen som ligger på gränsen mellan Kävlinge kommun och Danmark.

Sett i ett lokalt perspektiv, för den enskilda platsen, har vindkraftverk betydande inverkan på miljön. Vindkraftverk har en påtaglig höjd som gör att de syns på stora avstånd och rotorbladens rörelser medför ett visuellt framträdande inslag i landskapsbilden. Genom buller och skuggor kan vindkraftverk påverka människor direkt och indirekt. Hur människor upplever och påverkas av vindkraft beror i hög grad på vilken inställning den enskilde har. En del har en positiv uppfattning av vindkraftverk genom att de uppfattas som en ren energikälla och associeras med en hållbar samhällsutveckling. Vindkraft kan också ge en möjlighet att genom siluetten signalera stadens ambitioner för en hållbar utveckling. Samtidigt kan vindkraftverk av somliga anses visuellt förstöra landskapsbilden.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: SOLENERGI

Det finns goda förutsättningar för solenergi i större skala i staden, vilket kan gynna många aktörer. I verksamhetsområden och i söderläge längs större vägar och vissa järnvägssträckor finns stor potential. Solenergi på tak och fasad kan appliceras på många olika typer av byggnader och kan kombineras med gröna tak. Malmö stad har tagit fram *Solguiden* för att informera om solenergi och för att underlätta för fastighetsägare.

Verka för en inkluderande och långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning tillsammans med anständiga arbetsvillkor för alla människor

Relevant delmål:

8.1 Hållbar ekonomisk tillväxt

Se även redogörelse för mål 10.

Översiktsplanen bidrar till mål 8 genom att skapa attraktiva lägen för företagsetableringar som kan skapa arbetstillfällen som minskar den ekonomiska utsattheten.

Översiktsplanen betonar vikten av ett diversifierat näringsliv, både för att matcha malmöbornas kompetens och arbetsprofiler, och för att matcha näringslivets behov, och på detta vis bidra till en långsiktigt hållbar och resilient ekonomi. Malmö lokaliserings och del i regionala sammanhang som Öresundsregionen och MalmöLundregionen är

en av stadens stora konkurrensfördelar. I Malmö finns storstadsmiljö, landsbygd och kustnära miljöer som lämpar sig för olika typer av verksamheter. Staden är väl förbunden med omvärlden genom sjöfart, järnväg, väg och flyg.

För den fysiska planeringen är det viktigt att identifiera vilka fysiska förutsättningar som understödjer ett brett näringsliv med en mångfald möjligheter som samtidigt ger positiva miljöeffekter. Det är ett område som kan utvecklas i det fortsatta arbetet med översiktsplanen.

Näringslivet och den ekonomiska utvecklingen är en av de frågor där det tydligast finns potentiella konflikter med

andra hållbarhetsmål, främst de miljömässiga. Effekten av ekonomiska beslut – exempelvis nya arbetsplatser – är snabba och påtagliga medan miljöpåverkan generellt har betydligt längre tidsperspektiv och sker mer obemärkt. Det innebär att det finns incitament att prioritera val som ger

ekonomisk utveckling även om det är sämre förutsättningar för hållbar miljöutveckling. Exempel på sådana situationer kan gälla företagslokaliseringar och handelscentran utan god kollektivtrafik.

Minska ojämlikheten inom och mellan länder

Relevanta delmål:

Inom detta mål finns inget delmål som särskilt berör översiktsplaneringen.

Se även redogörelse för mål 1, 3, 8 och 16.

Översiktsplanen bidrar till att nå mål 10 genom att lyfta de aspekter av den fysiska miljön och strukturer i staden som kan stödja och skapa goda förutsättningar för jämlikhet, god hälsa och möjligheter att ta del av samhället. Det görs genom medveten utformning av staden, och genom att alltid beakta aspekter som jämställdhet, tillgänglighet, olika gruppers behov och lokala förutsättningar. Genom att planera miljöer som stödjer människors möten och interaktion, kan stadsplaneringen främja socialt och demokratiskt deltagande genom hela livet. Det kan vara svårt att nå och engagera olika grupper i samhället och det är därför viktigt att offentliga verksamheter utvecklar och hittar nya former för dialog och medskapande både inom stadsplanering och andra verksamheter.

Malmö har genomgått stora demografiska förändringar de senaste 30 åren och är idag en stad med en stor mångfald, både socioekonomiskt och kulturellt. En utmaning för stadsplaneringen är att skapa en stad som bidrar till jämlika möjligheter för olika grupper att vistas och ta del av staden. Viktiga inriktningar för att minska ojämlikhet i Malmö är att stadsbyggnadsprojekt som bidrar till att bryta mentala och fysiska barriärer ska prioriteras och att balans mellan investeringar i områden med olika socioekonomiska förutsättningar ska eftersträvas så att hela Malmö kan växa och utvecklas. Stadsutvecklingen ska bidra till en jämlik tillgång till grundläggande stadskvaliteter som exempelvis samhällsservice, kultur och rekreation.

Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

Relevant delmål:

12.2 Hållbar förvaltning och användning av naturresurser

12.5 Minska mängden avfall markant

Översiktsplanen bidrar till mål 12 genom strategier och riktlinjer för hållbar och användning av naturresurser, genom att peka ut plats för större återvinnings- och återbruksfunktioner och säkerställer ytor för avfallsinfrastruktur, samt genom att stödja cirkulära lösningar inom industri och bygande. Översiktsplanens strategier tar upp behovet av platser för förebyggande av avfall, återanvändning, reparation och delande, för att främja urban symbios. Bygg- och rivningsavfall pekas i avfallsplanen ut som en viktig aspekt, och översiktsplanen anger att ytor för dessa ska tillgodoses. För att översiktsplanen ska kunna genomföras betonas vikten av nära samverkan mellan stadsbyggnadsprocessens olika aktörer, vilket även gäller avfallshanteringen.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER: MATERIELLA TILLGÅNGAR

Havet och kusten är både en resurs för staden och dess invånare, och därtill en viktig del av stadens naturresurser. De marina biotoperna är i enlighet med översiktsplanens strategier och riktlinjer viktiga att värna. Havet är en resurs för energiproduktion genom etablering av havsbaserad vindkraft, biogasproduktion från alger och framtida energiutvinningstekniker. Kustrelaterad fritidsaktivitet ska också främjas. Konsekvenserna av de olika aktiviteterna måste studeras noggrant, men också framöver, så att negativa effekter på marina biotoper undviks. Malmö stad eftersträvar ett effektivt markutnyttjande, och sparar den bördiga åkermarken genom inriktningen att i huvudsak växa innanför Yttre Ringvägen.

BEDÖMDA MILJÖKONSEKVENSER:**AVFALLSHANTERING OCH AVFALL SOM RESURS**

En kretsloppsbasead avfallshantering kräver ytor avsatta i staden för sortering och behandling. *Kretsloppsplan 2021-2030 - Tillsammans för en klimatneutral resurs- och avfallshantering* tar sikte på klimatneutralitet och anpassning till EU-direktivet om avfallshierarkin. Även Malmö stads *Miljöprogram, Strategier för klimatneutralt byggande, Energistrategi för Malmö*, samt pågående arbete med *Klimatomställning Malmö* har bäring på avfallshantering och dess goda förutsättning som resurs inom flera olika sektorer.

I biogasanläggningar används organiskt material vilket

innebär att användning av förnybar biogas kan öka inom transportsektorn och ersätta fossila bränslen. Därmed bidrar biogasproduktion dels till att uppfylla nationella miljömål, främst "Minskad klimatpåverkan" och "Frisk luft" samt Malmö stads mål om att bli försörjd med lokalt producerad förnybar energi. Biogasanläggningar kan placeras inom verksamhetsområden som är avsedda för verksamheter som kan utgöra störningar och risker för omgivningen. Behov av ytterligare miljöbedömning ska utredas i fortsatta planprocesser och MKB ska upprättas vid tillståndsprövning i de enskilda fallen.

Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer

Inom detta mål finns inget delmål som särskilt berör översiktsplaneringen.

Översiktsplaneprocessen bidrar på flera sätt till att uppnå mål 16. Genom översiktsplaneprocessen förs en dialog om en hållbar framtid och kommunen beslutsvägar måste redovisas tydligt. Det finns dessutom två lagstadgade perioder då allmänheten och andra aktörer har möjlighet att lämna synpunkter på förslag till översiktsplan. Av samrådsredogörelsen och granskningsutlåtandet framgår vilka synpunkter allmänheten, civilsamhälle, myndigheter och näringslivet haft angående översiktsplanen. Under samrådet och granskningen gjordes utställningar på bibliotek runt om i Malmö samt i Malmö stadshus entré.

Samrådet skedde mars till och med juni 2020 och sammanföll med den första fasen av Covid 19 då medborgare uppmanades att begränsa sociala kontakter. Därför gjordes nästan samtliga samrådsmöten och workshops i digital form. Detta medförde å ena sidan att fler kunde ta del av

informationen och delta i diskussionerna oavsett var de befann sig. Å andra sidan finns en stor digital barriär för de som inte är vana vid dessa forum eller har tillgång till tekniken. En kombination av båda hade varit att föredra. Den kanske enskilt viktigaste insatsen var workshops om översiktsplanering och översiktsplanens inriktning med 120 unga malmöbor mellan 16–20 år som sedan i sin tur ställde frågor om framtiden och översiktsplanens inriktning till allmänheten i Malmö under sommaren. Detta arbetssätt ledde till att många Malmöbor nåtts av information om, och fått möjlighet att diskutera, översiktsplanen.

Granskningen skedde under drygt fyra månader 2022. Under perioden ställdes översiktsplanen ut, artiklar om planen och dess inriktning fanns i tidningar och det var möjligt att delta i seminarier om planen.

Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling

Relevanta delmål:

17.14 Stärk politisk samstämmighet för hållbar utveckling

17.17 Uppmuntra effektiva partnerskap

17.19 Utveckla nya sätt att mäta framsteg

17.14 STÄRK POLITISK SAMSTÄMMIGHET FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

Översiktsplaneprocessen är reglerad för att inbjuda till och säkerställa politisk dialog och medborgarnas deltagande i planeringen för en hållbar utveckling. Översiktsplanens genomförande säkras bäst genom att inriktningen har diskuterats och belysts från olika synvinklar. Ju fler som förstår och accepterar inriktningen desto större chans finns att översiktsplanens intentioner faktiskt genomförs. Processen för föreliggande

översiktsplan har, förutom lagstadgad process, inbegripit ett flertal dialoger och workshops med politiker i Malmö stad.

17.17 UPPMUNTRA EFFEKTIVA PARTNERSKAP

Arenan för många frågor har förflyttats från en främst nationell nivå till en internationell nivå samtidigt som städer och kommuner får allt viktigare roller i att driva samhällsutvecklingen. En samverkansform som kan bli allt viktigare är den mellan städer i olika nationella och internationella nätverk. Att arbeta utifrån FN:s hållbarhetsmål med stadens stadsutvecklingspro-

jekt ger en möjlig utgångspunkt även för en utökad samverkan med andra städer och länder kring hållbarhetsfrågor. För kommunen som helhet, och även för översiktsplanen, är det en utmaning att navigera i en värld och samhällsutveckling som rör sig snabbt och ständigt skapar nya förutsättningar.

För kommunen är det utifrån dessa förutsättningar viktigt att vara organisatoriskt rörlig och flexibel samt att lägga tonvikt på demokratiskt deltagande och medskapande hos Malmöborna. Malmö stad är engagerad i en rad olika samverkansorgan på lokala, regionala, nationella och internationella nivåer. Några viktiga samarbeten ur ett översiktsplaneperspektiv är Greater Copenhagen och MalmöLundregionen som båda bland annat syftar till att koppla samman regionen för att stärka hållbar regional utvecklingen.

Ju mer sömlös och integrerad Öresunds- och MalmöLundregionen blir vad gäller exempelvis bostadsmarknad, arbetsmarknad, rekreation och kultur, desto större blir utbud och möjligheter för invånare, arbetsgivare och aktörer i regionen att kunna matcha sina behov. Utvecklingen under andra halvan av 2010-talet har dock gått i motsatt riktning med delvis stängda

gränser och ökade gränskontroller. Att kunna se hela Öresundsregionen som en effektiv marknad skapar helt andra förutsättningar för större företag att välja Malmö som lokaliseringssort än om Malmö fungerar som en isolerad marknad. För invånare i Malmö innebär det regionala sammanhanget ett större utbud av arbetsmöjligheter. De regionala kopplingarna är därmed viktiga för stadens sociala och ekonomiska utveckling. Ökad regional integration är en viktig del av översiktsplanens inriktning. Detta märks bland annat genom planeringen av en metroförbindelse till Köpenhamn.

17.19 UTVECKLA NYA SÄTT ATT MÄTA FRAMSTEG

Arbete pågår med att skapa relevanta och fungerande uppföljningssystem för översiktsplanen. Det är viktigt att följa upp de intentioner och strategier som anges i översiktsplanen och analysera orsaker till att strategierna genomförts eller inte genomförts, samt hur det har blivit i praktiken. Syftet är att utveckla översiktsplanen som styrdokument för att planeringen ännu bättre ska stödja en hållbar utveckling.

ÖVERSIKTSPLANEN HAR LÅG PÅVERKANSGRAD

Avskaffa all form av fattigdom

Inom detta mål finns inget delmål som särskilt berör översiktsplaneringen.

Se även redogörelse för mål 8 och 10.

Översiktsplanen har en begränsad möjlighet att direkt minska fattigdom. Planeringen bidrar genom att skapa attraktiva lägen för företagsetableringar som kan skapa arbetstillfällen och därmed minskar den ekonomiska utsattheten bland hushåll i Malmö.

6. Samlad bedömning och uppföljning

Nationella mål

DE SVENSKA MILJÖKVALITETSMÅLEN

Det nationella miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål samt ett antal etappmål inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling, luftföroreningar och klimat. Sveriges miljömålssystem är det nationella genomförandet av den miljömässiga dimensionen av de globala hållbarhetsmålen. Målen överlappar i många fall de globala hållbarhetsmålen. De nationella målen som är relevanta för Malmö är:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
13. Ett rikt odlingslandskap
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

SVERIGES KLIMATMÅL

Senast år 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Målet innebär att utsläppen av växthusgaser från svenskt territorium ska vara minst 85% lägre år 2045 än utsläppen år 1990.

Det långsiktiga nationella klimatmålet beslutades år 2017 inom ramen för det klimatpolitiska ramverket, vilket består av en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd.

REGIONALA MILJÖMÅL

De skånska miljömålen bygger på de nationella målen, varav 15 av de 16 målen är aktuella för Skåne. Länsstyrelsen har identifierat följande särskilda skånska utmaningar:

- Hållbara transporter
- Hänsyn till havet
- Hushållning med mark och vattenresurser
- Skydd av natur och kulturvärden

Utmaningarna har konkretiserats i ett antal åtgärder som är centrala för de nationella miljö kvalitetsmålen:

- ökad andel kollektivtrafikresande
- nya bostäder planeras och byggs nära kollektivtrafik
- ökad andel fossilbränslefri uppvärmning, el och transporter
- hänsyn till klimatförändringar i fysisk planering
- åtgärder för att minska näringsläckage och utsläpp av miljögifter till vatten
- exploatering av åkermark begränsas
- planer för hantering av spillvatten, dagvatten och dricksvatten tas fram
- alla kommunala och större privata dricksvattentäkter skyddas
- värdefulla naturområden skyddas
- åtgärder för att hejda förlusten av biologisk mångfald
- kompensationsåtgärder för att ersätta förlorade naturvärden
- tillgången till allemansrättslig mark (i Malmö tillgång till åkerlandskapet)

SKÅNES KLIMATMÅL

Klimatmålen för Skåne beslutades år 2018 i samband med att *Ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne - Klimat- och energistrategi för Skåne* antogs av länsstyrelsen. De regionala klimatmålen till 2030 är:

Utsläppen av växthusgaser i Skåne ska vara minst 80% lägre än år 1990.

- Utsläppen av växthusgaser från konsumtion i Skåne ska vara högst 5 ton koldioxidekvivalenter per person och år.
- Energianvändningen i Skåne ska vara minst 20% lägre än år 2005 och utgöras av minst 80% förnybar energi.
- Andelen resor som görs med cykel eller gång ska vara minst 30% och andelen resor som görs med kollektivtrafik ska vara minst 28% av det totala antalet resor i Skåne.
- Utsläppen av växthusgaser från transporter i Skåne ska vara minst 70% lägre än år 2010.

MALMÖ STADS MILJÖMÅL

Malmö stads nya *Miljöprogram för Malmö 2021-2030* antogs av kommunfullmäktige 2021 och är ett strategiskt dokument som anger riktningen för Malmö stads långsiktiga arbete med miljöfrågor. Miljöprogrammet är styrande för stadens nämnder och bolag och ska även stödja och inspirera Malmöbor och aktörer inom privat och offentlig sektor.

De 16 nationella miljö kvalitetsmålen är grunden i det svenska miljöarbetet och utgör det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av Agenda 2030. Miljöprogrammet är i sin tur Malmös lokala agenda för genomförandet. Miljöprogrammet består av tolv mål med indikatorer fördelade på tre övergripande målområden:

1. Ett Malmö med minsta möjliga klimatpåverkan
2. Ett Malmö med god livsmiljö
3. Ett Malmö med rik och frisk natur.

Målen har prioriterats utifrån de nationella miljö kvalitetsmålen och Malmös miljö- och klimatutmaningar. Översiktsplanen är ett av flera styrdokument och verktyg som används för att uppnå målen i miljöprogrammet.

Malmö stad har även fattat beslut om att arbeta efter Agenda 2030, kommunfullmäktigemålen relateras till dessa. Sedan år 2020 tar Malmö stads budget och kommunfullmäktigemål avstamp i de 17 globala miljö- och klimatmålen för en hållbar utveckling.

Bedömning i relation till nationella, regionala och lokala miljömål

Översiktsplanen beaktar både de nationella och de regionala miljö kvalitetsmålen och klimatmålen. Miljö kvalitetsmålen med störst relevans är "*Begränsad klimatpåverkan*", "*God bebyggd miljö*" och "*Ett rikt odlingslandskap*".

Översiktsplanen beaktar också Länsstyrelsen Skånes regionala utmaningar och de åtgärder som bedöms centrala för att nå målen i länet.

Miljöprogram för Malmö stad 2021-2030, är ett av flera styrande dokument som samverkar med och ger stöd till översiktsplanens utformning.

Översiktsplanen bygger på principen om en tät, yteffektiv och resurssnål stad som i huvudsak ska växa inåt, innanför Yttre Ringvägen, och sparar på så sätt jordbruksmark. Nya bostäder planeras i första hand nära kollektivtrafik. Plats för förnybar energiproduktion har identifierats både på land och i Öresund. Översiktsplanen pekar ut områden för etablering av land- och havsbaserad vindkraft, ger förutsättningar för förbättringar för gång- och cykeltrafiken, och förstärkning av kollektivtrafiken, bland annat genom utpekande av stråk för kollektivtrafik med högre kapacitet. Strategier för utveckling av grönstrukturen utgör en integrerad del av planen. Nya större parker och gröna kopplingar pekas ut.

Malmös utveckling bedöms vara i linje med de regionala miljömålen, men samtidigt kan dessa inte uppnås utan att det görs åtgärder i ett regionalt perspektiv av kringliggande kommuner. Det gäller både för transporter, och för att spara jordbruksmarken.

Förtätning innanför Yttre Ringvägen sparar värdefull jordbruksmark, en viktig resurs i flera hänseenden, bland annat för framtida matproduktion för regionens egen konsumtion. Malmö stad är avhängig ett större omland för att täcka den produktion som är nödvändig för egen konsumtion. Malmö stad är med andra ord också avhängig att kranskommunerna för en restriktiv politik vad gäller att bygga på bördig åkermark.

Naturvärden bevaras genom kommunens Natura 2000-områden och naturreservat. Utöver det identifierar *Naturvårdsplan för Malmö* ett antal värdefulla naturområden och biotoper. Översiktsplanen anger att arealen park och natur ska öka, att utbyggnad ska ske med minsta möjliga negativa påverkan på befintliga natur- och rekreationsvärden, samt att naturvårdsplanen ska vara vägledande för ett förbättrat naturvårdsarbete.

Åtgärder för att förebygga och motverka negativ miljöpåverkan

Översiktsplanen är ett vägledande dokument som påverkar vilka beslut som tas i stadens fysiska planering. Planen samspelar med *Miljöprogram för Malmö stad 2021-2030* och dess tre övergripande målområden med de 12 målen som visar vägen för klimat- och miljöarbetet i Malmö. Andra kompletterande program är t.ex. *Trafik- och mobilitetsplan* och *Naturvårdsplan för Malmö 2023-2030*. Åtgärder som föreslås i dessa program kommer när de genomförs alla att bidra till minskad negativ miljöpåverkan. Exempel på viktiga åtgärder för luftkvaliteten är genomförande av åtgärder i samband med prioriterade förtätningar av bebyggelsen, utformning av gatumiljöer, införande av elektrifierad kollektivtrafik och omläggningar av trafik.

Trafik- och mobilitetsplan anger riktlinjer för transportsystemet och dess olika delar utifrån ett helhetsperspektiv och bildar utgångspunkt för genomförandeinriktade processer.

Genom *Åtgärdsprogram ljudmiljö*, som är under framtagande, samt nationell lagstiftning *Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader* hanteras buller.

Åtgärder för att ta hand om och fördröja dagvatten lokalt är viktiga för att minimera effekterna av ökade och kraftiga nederbörds mängder. *Dagvattenstrategi för Malmö* ska följas. Åtgärder i tät stadsmiljö, med mycket hårdgjorda ytor bör prioriteras t.ex. genom fördröjning med planteringar och gröna tak, andelen hårdgjorda ytor ska minska. *Skyfallsplan för Malmö* innehåller strategiska ställningstaganden och denna följs upp med *Handlingsplan för skyfallsåtgärder* med fysiska åtgärder utifrån principen om att skydda samhällsviktig verksamhet och fara för liv.

Pågående arbete med *Strategi för kustskydd* ger underlag för fördjupade studier och inriktningsbeslut. Åtgärder måste utredas noggrant med hänsyn till ansvar i förhållande till VA-infrastruktur och finansiering. Åtgärder är aktuella att genomföra på lång sikt, men frågan måste beaktas i planeringen redan i nuläget. Planerna för Nyhamnen visar på lösningar i det korta perspektivet.

Vattendragens och kanalernas vattenkvalitet och ekologiska status ska förbättras så att miljö kvalitetsnormerna för vatten följs genom bland annat minskad näringsbelastning och att ytor reserveras för att kunna avskilja näringsämnen och föroreningar. Utbyggnad enligt VA-utbyggnadsplanen kombinerad med tillsyn av enskilda avlopp ska säkerställa en bättre hantering av avloppsvatten på landsbygden.

Under år 2018 etablerades ytterligare ett naturreservat i kommunen på Klagshamnssudden, bland annat för att skydda den biologiska mångfalden.

Energiomställningen till förnybar och fossilfri energi tillsammans med energieffektivisering, ökad lokal energiproduktion och samarbete inom energiområdet är alla faktorer som är nödvändiga för att hantera de miljö- och klimatmål som beslutats på flera olika nivåer. Därtill ett ökat behov av ett stabilt och leveranssäkert energisystem. Här är *Energi-strategi för Malmö 2022-2030*, ett viktigt steg på vägen framåt. Malmö stad lanserade *Solguide för Malmö* under år 2018 för att underlätta för privatpersoner och företag att applicera solenergi på sina fastigheter.

Gröna obligationer är ett verktyg staden använder för investeringar som syftar till att finansiera åtgärder som minskar utsläpp och förbättrar miljön i Malmö.

UPPFÖLJNING OCH ÖVERVAKNING

Översiktsplanens miljökonsekvenser ska följas upp kontinuerligt. Indikatorer för alla aspekter av en hållbar utveckling ska användas för att visa om utvecklingen går i önskvärd riktning. Med en koordinerad kombination av övergripande mål, strategier, indikatorer och aktiviteter kan en målstyrningsmodell utarbetas.

Målstyrning ger struktur och logik från övergripande mål till aktiviteter och investeringar och ökar möjligheterna

för genomförande. Styrdokument ska hållas levande och indikatorer utvärderas de är lämpliga för att mäta konsekvenser av genomförandet. När styrmotoden lagts fast och färdigställt startar det egentliga arbetet; att styra, prioritera, besluta och följa upp med löpande rapportering. Tidsplaner för genomförandet behöver upprättas med ansvarsfördelning mellan kommunens olika förvaltningar.

Genom att utveckla förbättrade styrinstrument och uppföljningsmetodik kan planen successivt justeras för att de långsiktiga målen ska uppfyllas och negativa konsekvenser minimeras. Konsekvensernas angelägenhet kan variera över tid. Om något område presterar väsentligt sämre än andra är det viktigt att investeringar styrs till detta område för att den totala effekten ska bli störst.

Flera av de aspekter som denna hållbarhetsbedömning och miljökonsekvensbeskrivning tar upp följs upp av Malmö stad årligen. Den mest heltäckande uppföljningen sker i hållbarhetsrapporten som tas fram av stadskontoret. Hållbarhetsrapporten redovisar nyckeltal och indikatorer inom alla tre hållbarhetsområdena. Underlag till rapporten tas fram av olika förvaltningar och ett antal nyckeltal redovisas. *Miljöprogram för Malmö 2021-2030* följs upp i återkommande miljöredovisningar och programmets indikatorer kan kontinuerligt följas på *Miljöbarometern*. Barometern är tillgänglig på Malmö stads hemsida och visar även miljöläget i Malmö. Utöver dessa uppföljningar behöver kompletteringar ske. Översiktsplanen behöver successivt kompletteras med nya planer och program som inriktas på specifika sektorer eller geografiska områden. Dessa kan i förhållande till uppföljningen styras in där mer fokus krävs för att minimera negativa eller stärka positiva miljökonsekvenser.

Malmö stads arbete med miljö kvalitetsmål och indikatorer kan användas som en del av uppföljningen, men behöver kompletteras med fler mätbara aspekter. I dagsläget pågår framtagning av relevanta nyckeltal för att på så sätt kunna åskådliggöra måluppfyllelse.

I stadens fysiska planering och exploateringsprocess är det viktigt att olika typer av fördjupningar görs där alla dimensioner av hållbar utveckling beaktas, och miljökonsekvenserna beskrivs särskilt. Planprogram, fördjupade översiktsplaner, värdeplaner och detaljplaner som tas fram ska följa översiktsplanen och redovisa konsekvenserna.

7. Bakgrund och förutsättningar för bedömning

Definition av hållbar utveckling

Begreppet hållbar utveckling är närvarande i de flesta städer och länders utvecklingsmål, men tolkningen av begreppets innebörd kan ofta vara diffust. Den mest vedertagna definitionen är Brundtlandkommissionens: en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Inom ramen för översiktsplanen och denna hållbarhetsbedömning används följande definitioner:

Miljömässig hållbarhet innebär ett samhälle som långsiktigt tillåter jordens ekosystem att behålla önskade funktioner och har en hållbar användning av jordens resurser. Detta innefattar bland annat klimatsystemens stabilitet, luft-, land- och vattenkvalitet, landanvändning och jorderosion, biologisk mångfald (av både arter och habitat), och ekosystemtjänster (exempelvis pollinering och fotosyntes).

Social hållbarhet innebär ett samhälle som medger varje individs möjlighet till självförverkligande och hälsa och som långsiktigt främjar stabilitet, tilltro och uppbyggnad av socialt kapital. Viktigt för att säkra individens självförverkligande är god och jämlik tillgång till utbildning, försörjningsmöjligheter, socialt deltagande och fysiska miljöer som möjliggör en god hälsa.

Ekonomisk hållbarhet innebär ekonomiska system, en arbetsmarknad och ett näringsliv som skapar välfärd och mervärde för samtliga medborgare utan negativa konsekvenser för klimat och miljö. Ett ekonomiskt hållbart system stärker samhällets sociala hållbarhet istället för att exempelvis bidra till eller vidmakthålla ojämlikhet. Ekonomisk hållbarhet omfattar även ett effektivt användande av ekonomiska resurser.

KONFLIKTER MELLAN HÅLLBARHETSDIMENSIONER

Målet i planeringen för ett hållbart samhälle är att hitta lösningar som maximerar positiva effekter för alla hållbarhetsdimensioner samtidigt. I praktiken kan en positiv effekt för en dimension vara negativ för en annan. Avvägningar och val är därför en väsentlig del av planeringen för att översiktsplanens strategier ska kunna genomföras.

En potentiell konflikt är svårigheten att kombinera en stark och växande ekonomi med miljömässig hållbarhet. Vårt ekonomiska system är till stor del baserat på behovet av en kontinuerlig ekonomisk tillväxt för att skapa välstånd och säkra en ökande levnadsstandard för jordens befolkning.

Sett i ett historiskt perspektiv har ekonomisk tillväxt dock ökat världens miljöpåverkan. Även på hushållsnivå går det att observera att en ökad inkomst tenderar att öka den enskildes miljöpåverkan. Att försöka få till stånd en god ekonomisk utveckling som inte ökar miljöbelastningen är en av de stora globala utmaningarna. Översiktsplanen har i viss mån inflytande på dessa förhållanden men i stor utsträckning ligger utvecklingen utanför planens påverkansmöjligheter.

De globala målen och de nationella miljömålen är, liksom de tre hållbarhetsdimensionerna, sammanflätade. Inget mål ska nås på bekostnad av något annat. Men det finns en risk att strävan efter att uppnå ett visst mål riskerar att försvåra uppfyllelsen av ett annat mål. Komplexiteten i hållbar utveckling kräver helikopterperspektiv på samtliga tre dimensioner. Agenda 2030 beskriver hur alla mål måste angripas samtidigt i breda ansatser. Agenda 2030 belyser komplexiteten, visar de inbördes sambanden mellan dimensionerna och målområdena, hur de kan ha förstärkande effekt på varandra och att insatser på ett område kan få resultat på ett till synes helt annat område.

Ett enkelt exempel på hur de globala målen går in i varandra: hälsa och välbefinnande (mål 3) kan ge bättre förutsättningar för att klara sin utbildning (mål 4), som i sin tur ökar chanserna till självförsörjning och arbete (mål 1 och 8). Motsvarande tvärresonemang genom de tre dimensionerna av hållbar utveckling kan göras på alla målområden i Agenda 2030. Men det finns en risk att strävan efter att uppnå ett visst mål riskerar att försvåra uppfyllelsen av ett annat mål. Ett exempel är *Ingen hunger* (mål 2) som bland annat handlar om att minska matsvinnet och fokusera på hållbar intensifiering av lantbruk. Riskerna finns att istället överutnyttja lokala resurser vilket leder till minskad biodiversitet (som kopplar till *Ekosystem och biologisk mångfald*, mål 15). Det är därför av vikt att förstå kopplingen mellan olika globala och nationella mål och identifiera och reflektera över vilka potentiella konflikter som kan uppkomma när målen översätts i lokal praktik. Ett effektivt sätt att främja hållbar utveckling är genom att identifiera de insatsområden som har direkt eller indirekt bäring på så många målområden som möjligt. En viktig del i översiktsplaneringen är att göra prioriteringar och avvägningar för att maximera den totala nyttan.

Referenser, styrande dokument och underlag

Inom () innebär att uppdatering och framtagningsarbete pågår.

- *Översiktsplan för Malmö 2018*
(Översiktsplan för Malmö)
- *Arkitekturstaden Malmö 2018*
- *Fördjupad översiktsplan för Södra Hyllie 2019*
- *Fördjupad översiktsplan för Nyhamnen 2019*
- *Fördjupad översiktsplan för Södra Kirseberg och Östervärn 2020*

- *Hållbarhetsrapport 2021 Nulägesbild av Malmö stads utveckling inom Agenda 2030 och de Globala målen*
- *Kretsloppsplan 2021-2030 - Tillsammans för en klimatneutral resurs- och avfallshantering*
- *Miljöprogram för Malmö 2021-2030*
- *Energistrategi för Malmö 2022-2030*
- *Miljöbyggstrategi för Malmö 2017*
- *Ett klimatneutralt och fossilbränslefritt Skåne - Klimat- och energistrategi för Skåne 2018*
- *Skånska åtgärder för att nå miljömålen 2016–2020*
- *Plan för samhällsservicens markbehov i Malmö 2016*
- *Storstadspaketet Malmö 2017*
- *Friktor vid förskolor och skolor 2021*
- *Bostadsförsörjningsprogram för Malmö 2022-2026, riktlinjer för bostadsförsörjning*

- *Malmö stads åtgärdsprogram mot buller 2014–2018*
- *Rapport - Kartläggning av omgivningsbuller, Malmö stad 2017*
(Plan för god ljudmiljö)
- *Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader*
- *Stadsbyggnadskontorets tillämpning av regler om trafikbuller vid provningar enligt plan- och bygglagen 2019*
- *Stadsutveckling i industrinära lägen 2020*

- *Trafikmiljöprogram Malmö stad 2012–2017*
- *Trafik- och mobilitetsplan för Malmö, 2016*
- *Förstudie planprogram spårväg Etapp 1*
- *Cykelprogram för Malmö stad 2012–2019*
- *Framtidens kollektivtrafik i Malmö, Strategi för genomförande 2010*

- *Grönplan för Malmö 2003*
(Plan för Malmös gröna och blå miljöer)
- *Naturvårdsplan för Malmö 2023-2030*
- *Förstudie kustskydd, 2017*
- *Dagvattenstrategi Malmö 2008*
- *Skyfallsplan för Malmö 2017*
- *Handlingsplan för skyfallsåtgärder i Malmö stad 2018*